YIL: 8 Sayi: 24

Maneviyat

Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi

ISSN: 2192-3396

اداریہ

مختلف مذاہب کا مذموم مقاصد کے لئے استعمال کیا جانا اور دین کے نام پر فتنہ وفساد کا پھیلایا جانا آج امن عالم کے لئے ایک بہت بڑا چیلنج ہے۔

حضرت خلیفۃ المسیح الرابع رحمہ اللہ کے ایک خطاب ''اسلام اور عصر حاضر کے مسائل کا حل'' کے ایک حصہ کو معنویات کے اس شمارہ کی زینت بنایا گیا ہے جس میں حضور رحمہ اللہ نے اسلامی تعلیم کی رو سے اس سوال کا جواب دیا ہے کہ ادیان کی غرض دنیا میں فی سبیل اللہ فساد پھیلانا نہیں بلکہ قیام امن میں مدد ومعاون ہونا ہے۔

اللہ تعالی سے دعا ہے کہ معنویات کے ہر قاری کے لئے ہماری یہ ادنی کوشش مفید اور اپنے نتائج کے لحاظ سے بابرکت ثابت ہو۔ آمین

Editörden

Dinin gayesi fitne ve fesat yaratmak değil, tersine dünya barışına katkı sağlamaktır. Vadedilen Mesih ve Mehdi'nin IV. Halifesi Hz.Mirza Tahir Ahmed 24 Şubat 1990 tarihli bir konuşmasında bu konuyu ele alıp dünya barışına İslamiyetin katkısını anlatmaktadır. „Maneviyat" konunun öneminden dolayı konuşmanın ilk bölümünü okuculara takdim etmektedir. Bu çalışmanın hayırlara vesile olmasını dileriz.

Kapakta görülen resimler 2019'da Almanya'da yeni açılan camilerimize ait olup dergi içindeki resimler İngiltere, Hollanda ve Fransa'da yeni hizmete sunulan camilerin resimleridir.

Bugün üzerinde konuşmak üzere seçtiğim konu kendime bir meydan okumadır. Bu çok geniş kapsamlı ve birçok yönü bulunan bir meseledir. Mevcut kısıtlı zaman içerisinde bu konunun hakkıyla üstesinden gelemeyeceğimin endişesini bir miktar taşımaktayım. Buna rağmen iki temel soruyu yöneltmekle konuşmama başlamak istiyorum.

Bu soruların ilki şöyledir "İçinde bulunduğumuz modern çağda, bize meydan okuyan sorunlar nelerdir?"

İkinci soru ise şudur "Bu durumlar karşısında din bize nasıl rehberlik edebilecektir?"

Çağımızın en büyük sorunu, barış ve emniyetin kalmamasıdır. Dünyevi ilerlemeler açısından günümüz insanı çok yol kat etmiştir. Hayatın her alanındaki bu çok yönlü ilerleme ise, bilim ve teknolojinin olağanüstü gelişmesinin bir sonucudur. Özellikle birinci ve ikinci dünya ülkeleri, bunun meyvelerinden faydalanmaktadırlar. Üçüncü dünya ülkelerine gelince, onlar da bir yere kadar bu bilimsel ilerlemelerden fayda görebilmektedirler. Bu ilerlemenin ışığı, eski çağlardaki gibi ilkel yaşamın sürdürüldüğü, dünyanın en ücra köşelerine kadar ulaşmıştır. Ancak bu denli ilerlemeye rağmen günümüz insanı, gerçek mutluluk ve huzurdan mahrum bir haldedir. Huzursuzluk, ızdırap ve korku gitgide artış göstermektedir. Şüpheler ile dopdolu geleceğin korkutucu gölgeleri, her tarafı kuşatmaktadır. Geçmişten kendilerine miras kalana ise, insanlar güven göstermemektedir. Huzursuzluk arttıkça artmaktadır.

İslam kelimesinin sözlük anlamı, barış ve emniyettir. Bu bir tek sözcük, İslam'ın bütün öğretilerini, tüm güzelliği ve geniş kapsamı ile yansıtmaktadır. Şüphesiz İslam, barış dinidir. Onun öğretileri, bütün insani arzular ve ilgi alanları karşısında, barış ve emniyetin garantisidir.

YIL: 8 Sayi: 24

Maneviyat

Müslüman Ahmediye Cemaati Türkçe Dergisi ISSN: 2192-3396

Sorumlu

Raşit Paktürk

Yayın Kurulu

Dr. Abdulgaffar Han, Münir Ahmed Münevver, Ahmet Tahir Çil

Tasarım

Lutf-ul-Qadous Mirza,

İdare Heyeti

Hafiz Fareed Ahmed, Hasan Hüseyin Odabaşı, Mahmud Nasir,

Sosyal Medya

Enes Karahan, Bilal Paktürk

Düzeltme

Osman Şeker, Şaziye Paktürk

Yayınlayan

Ahmadiyya Muslim Jamaat KdöR Verlag Der Islam

Adres

Türk Masası
Ahmadiyya Muslim Jamaat KdöR
Genfer Str. 11 60437 Frankfurt, Almanya

Tel

069 50688741

Fax

069 50688743

E-mail

maneviyat@ahmadiyya.de

"Maneviyat" is a Turkish Magazine of Ahmadiyya Muslim Jamaat KdöR Germany
"Maneviyat" ist eine Türkische Zeitschrift der Ahmadiyya Muslim Jamaat KdöR Deutschland

İçindekiler

4 Kuran-ı Kerim

5 Hadis-i Şerif

9 Kelamü'l İmam

11 Dinler arası barış, emniyet ve uyum

29 İslam evrensel bir dindir

38 İfade özgürlüğü

46 Dinler arası dayanışma

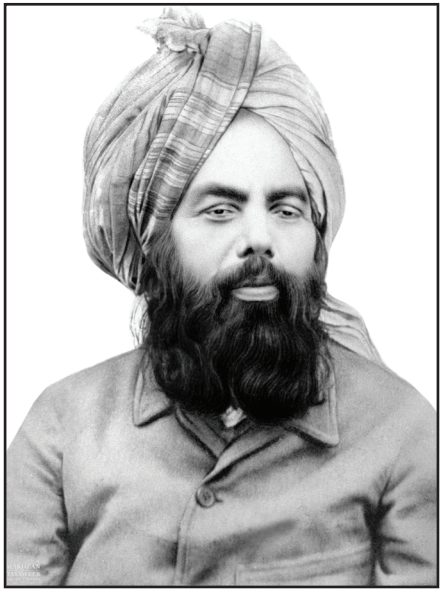

Kuran-ı Kerim

Talak Suresi, 12-13

رَّسُوْلًا يَّتْلُوْا عَلَيْكُمْ اٰيٰتِ اللّٰهِ مُبَيِّنٰتٍ لِّيُخْرِجَ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ
مِنَ الظُّلُمٰتِ اِلَى النُّوْرِ ؕ وَمَنْ يُّؤْمِنْۢ بِاللّٰهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُّدْخِلْهُ جَنّٰتٍ تَجْرِيْ مِنْ
تَحْتِهَا الْاَنْهٰرُ خٰلِدِيْنَ فِيْهَآ اَبَدًا ؕ قَدْ اَحْسَنَ اللّٰهُ لَهٗ رِزْقًا ﴿۱۱﴾
اَللّٰهُ الَّذِيْ خَلَقَ سَبْعَ سَمٰوٰتٍ وَّ مِنَ الْاَرْضِ مِثْلَهُنَّ ؕ يَتَنَزَّلُ الْاَمْرُ بَيْنَهُنَّ
لِتَعْلَمُوْٓا اَنَّ اللّٰهَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيْرٌ ۙ وَّ اَنَّ اللّٰهَ قَدْ اَحَاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عِلْمًا ﴿۱۲﴾

12- Peygamber, size Allah'ın ışık tutan ayetlerini okumaktadır. Bunun sonucu imanlarına göre (yerli yerinde) iyi işler yapan müminleri, karanlıklardan aydınlığa çıkarmaktadır. Kim Allah'a iman edip (ona göre yerli yerinde) iyi amellerde bulunursa, (Allah) onları içinden ırmaklar akan Cennetlere alacaktır. Orada ebediyen kalacaklar. Allah, onun (gibilere) güzel rızık ihsan etmiştir.

13- Yedi göğü ve onun sayısınca yeri (de) yaratan, Allah'tır. Allah'ın her istediğine gereğince gücü yettiğini ve Allah'ın bilgisi ile her şeyi kuşattığını anlamanız için, (O'nun) buyruğu onların arasında çokça iner (durur.)

Hadis-i Şerif

En kötü davet, sadece zenginlerin çağrıldığı davettir

Hz. Ebu Hüreyre'nin[ra] rivayetine göre Peygamber Efendimiz şöyle buyurdu: En kötü davet, fakirlerin göz ardı edilip zenginlerin çağrıldığı davettir ve herkim daveti reddederse o Allah ve Peygambere isyan edmiş olur.

Açıklama

Serveti paylaştırmak ve zengin fakir farkını en aza indirmek için İslam'ın sarfettiği çabalar apaçıktır. Bu konuyla ilgili en acı verici ve itiraza sebep olan durum, aralarındaki sosyal ilişkilerdeki farklılıklardır. Bunun neticesinde zengin ve fakir iki ayrı kampa bölünüp, aralarında daimi rekabet ve çekişmenin meydana gelmesidir. İslam bu çekişmeyi ve duygusal farklılıkları ortadan kaldırmak için ileri derecede çaba sarf etmektedir. Nitekim İslam, bütün Müslümanların birbirinin kardeşi olduğunu ilan ederek herkesin eşit olduğunu kabul etmektedir. Ayrıca, haklar söz konusu olduğunda İs-

lam, ilerleme ve gelişmenin yollarını herkese eşit derecede açarak milli ve kamusal yönetimlerin tek bir grubun eline geçmesini engellemektedir.

İslam, milli ve kamusal görevlere birileri getirilirken, seçimde zengin-fakir, millet ve kabile durumunun değil sadece liyakatın göz önünde tutulmasını emreder.

Peygamber Efendimiz bu hadis-i şerifte, zengin, bir davet düzenlediğinde mutlaka fakirleri de davete çağırmalı, fakir davet ettiğinde zengin böyle bir davete katılmayı reddetmemeli, diye emrederek zengin ve fakirlerin sosyal ilişkilerini pekiştirmek ve bir ailenin fertleri gibi bir arada tutmak istemiştir. Onun bu hadisteki "En kötü davet, fakirlerin göz ardı edilip zenginlerin çağrıldığı davettir," şeklindeki ısrarlı ve vurgulayıcı kelimeleri dikkate ayandır. Daha sonra o zenginlere hitap ederek, fakir bir kimse sizi davet ettiğinde fakirliğinden dolayı onun davetine icabet etmemeniz, kesinlikle caiz değildir, bunu yapan zengin "Allah ve Peygambere isyan eden kimsedir," diyerek şiddetle uyarmıştır. Başka bir hadiste o şöyle buyurdu:

"Eğer fakir bir kimse beni, keçi paçası pişirerek dahi davet ederse mutlaka davetine icabet ederim.

Başka bir hadise göre bir keresinde hz. Ebubekirra farkında olmadan hz. Bilalra ve diğer bazı fakir Müslümanların kalbini incitmiş oldu. Peygamber Efendimiz bunu öğrendiğinde hz. Ebubekir'era şöyle buyurdu: Ey Ebubekir! Kalbi incinen fakirlerin gönlünü almaya çalış ki bunda Allah'ın hoşnutluğu vardır." Bunun üzerine hz. Ebubekirra onlara gitti ve büyük bir tevazu ile şöyle arzetti: "Ey kardeşlerim! Allah rızası için beni affedin, ben sizin kalbinizi bilerek kırmadım."

Böyle bir öğreti elimizdeyken gerçek bir İslam toplumunda nahoş tabakaların oluşması kesinlikle mümkün değildir. Suç, İslam öğretisini unutup farklı sosyal kampları meydana getiren insanlarındır.

Hz. Mirza Beşir Ahmadra, Çalis Cevahir Pare,

Çev. Raşit Paktürk

MUBARAK
MOSQUE

MAKHZAN
TASAWEER

Kelamü'l İmam

Vadedilen Mesih ve Mehdi Hz. Mirza Gulam[as]

Abdallar dünyadan çok az alırken, dinden çokça alırlar. Dünyevi nimetlerden aldıkları, bir karıncanın ağzında taşıdığı kadardır. Ama takvadan aldıkları pay çok büyüktür. Ok ustasının okunu düzelttiği gibi, onlar da nefislerini düzeltirler. Onlar nefsanî isteklerinin kökünü kazırken, Rablerinin rızası, gövdesi sağlam olan ağaç gibi baki kalır ve onlar, bunun üzerine sebat gösterirler. Her ne olursa olsun, O'nu tercih ederler. Beyinsizlerin gürültü koparmalarını umursamazlar. Hatta onların kim oldukları, umurlarında bile değildir. Onların kamçıları, abdallara yumuşak bir dal gibi gelir ve hiç korkmazlar. Kavuştukları ilmin kaynağı, meşakkat değil sevgidir. Onlara gaipten içirilir ve onlar da kana kana içerler. Onlar, Allah'tan[cc] başkasının (ilişkisini) keskin mızrakla keserler. Allah[cc] için seçtikleri yollar çok dardır. Onları çıkmaz zorluklara sokmak, İblisin mecali değildir. Onlar, nurlarıyla onu kendilerinden uzaklaştırırlar. Nitekim taşıdıkları dopdolu tulumdan, şeytan zerre kadar bile eksiltemez. Onların ateşte sağlam ve düzgün yaptıkları yaylardan, şeytan korkar. Sen, onlarda kuru laf bulamazsın. Tersine onların kelamında, tazelik ve irfan bulacaksın. Onlar, nefsanî isteklerine hakkıyla savaş açtılar. İşte dâhiler ve hidayet üzerinde olanlar bunlardır. Süluk kâsesinde ne varsa, onu bir dikişte içerler. Çünkü onlar, Allah'ın[cc] huzurunda, yere kapanmış bir dilenci gibidirler. Ayrıca onlar, (süluk yolunda) hırslıdırlar ve doymazlar. En faziletli ve en lezzetli olanı tercih ederler. Allah[cc], onların içinden, Kendisinden başkası ile ilgili istekleri çıkarıp, yok eder. Her kötü ahlaklı, onların doğru olduğunu bilsin diye, içlerinde Allah'tan[cc] başka ne varsa, onu çıkarıp atma ve O'na doğru güzellikle yürüme konusunda Allah[cc], onları başarılı kılar. ...

Siretü'l Abdal, Hz. Mirza Gulam Ahmed Kadiyani aleyhisselam, Aralık 1903 Çev.: Raşit Paktürk

Dinler arası barış, emniyet ve uyum

Dini değerlerin boş ve gereksiz olarak algılanması

Bugünkü din âlemi ilginç tezatlarla dopdoludur. Bir taraftan insanlar dine yabancılaşırlarken, diğer taraftan ise onun etki alanı gittikçe artmaktadır. İnsanların kalbi, beyni ve amelleri üzerinde dinin gerçek tesiri zayıfladığı halde, diğer taraftan da bazıları aşırı dini inanışlara yeniden sahip çıkmaktadırlar. Hoşgörü yok olurken, dine dayalı şiddet gitgide çoğalmaktadır. Dünyanın genel ahlaki durumuna bir bakılacak olursa, dinin yenilgiye uğradığı aşikâr bir durumdur. Suçlar hızla artış göstermektedir. Doğruluk gittikçe ortadan kalkmaktadır. İnsaf ve adalet ise yok olmaya yüz tutmuştur. Fertler, toplumlar tarafından verilen sorumlulukları göz ardı etmektedirler. Egoya dayalı bireyselcilik de gitgide artmaktadır. Bu toplumsal zaaflar, dindar olma iddiasını taşıyan toplumların içinde bile bulunmaktadır. Ahlaki çöküşün belirtileri olan bu ve buna benzer diğer zaaflar, bugün dünya düzeninin birer parçası haline gelmişlerdir. Ahlaki değerler bir dinin ruhudur. Onların gittikçe yok olmasının anlamı, dinin, ruhu uçup gitmiş bir bedene döndüğüdür. Nitekim bugünlerde dinin sözde yeniden canlanması durumu, gerçek hayat belirtilerinden çok uzaktır. Onun bu durumu, aynı Güney Afrika'daki kimi sihirbazların bir cenazeyi yürüyormuş gibi göstermelerine benzer.

Bununla beraber, kimi yerlerde uzunca bir süredir süregelen atalet ve herhangi bir ilerlemenin de bulunmaması, dine ilgi duyan insanlar arasında bir bıkkınlık ortaya çıkmasına sebep olmuştur. Onlar bazı mucizelerin gerçekleşmesini beklerlerken, bu beklentileri boşa çıkmaktadır. Bu kimseler, dünyada olup bitenlerin, olağanüstü bir güç tarafından kendi istekleri yönünde değişmesini arzularlar. Ancak bu ilginç durumlar dünyanın hiçbir yerinde beklendiği gibi gerçekleşme-

mektedir. Onlar, inanç ve imanlarının sağlamlaşması için tuhaf kehanetlerin vuku bulmasını istemekteler. Ancak bu arzularının hiçbiri meydana gelmemektedir. İşte böyle insanlar, yeni dini akımların oluşumuna yardımcı olmaktadırlar. Bu insanların umutsuzlukları böyle hiziplerin gelişmesine neden olmaktadır. Aslında yeni bir arayışın sebebi, geçmişten kaçmaları sonucu ortaya çıkan boşluğu doldurmaktır.

Bu tehlikeli eğilimlere ilave olarak, aşırı dini inanışların yeniden canlanması, uluslararası barış karşısında önemli bir tehdit oluşturmaktadır. Bu tür inanışlar, toplumlara zehir aşılamaktadır. Düşünce ve ifade özgürlüğü adına karşı karşıya olunan bu durum çok tehlikelidir. Öte yandan vicdansız siyasetçiler, alevlenen bu durumu kızıştırmak için girişimlerde bulunurlar. Farklı dinler arasında asırlardır süregelen tartışmalar ve ihtilaflar, bu ateşi daha da alevlendirir. Din adına meydana gelen bu tür fesatlar, dinin güzelliğine leke sürmektedir. Uluslararası medya da bunda rol oynamaktadır. Genel olarak medyanın özgür ve bağımsız olduğu zannedilir. Ancak bu pek de gerçek değildir. Aslında onun kontrolü bazı gizli ellerdedir. Bundan dolayı, medyanın dünya üzerinde cereyan eden olaylar karşısında özgür ve taraf-sız davrandığı kanaatini taşımamız da doğru değildir. Eğer bir ülkede insanların çoğunluğu bir dinin takipçileriyseler, oradaki medya da, diğer dinlere karşı açılan savaşta onlardan yana ortak olur. Böylece azınlığın tabi olduğu dini, şeklen daha da çirkinleştirerek sunmaya başlarlar. Durum gitgide çözümsüz bir hal alır. Şüphesiz bu fitne ve fesadın ilk avı yine dinin kendisinden başkası değildir.

Bugün din dünyasında olup bitenler, beni çok rahatsız etmekte ve düşündürmektedir. Dinler arasındaki anlaşmazlıkların ortadan kaldırılması için, günümüzde ciddi ve samimi çabalara büyük ihtiyaç duyulmaktadır. İslam'ın en güzel şekilde ve ihtiyaçlarımıza en uygun biçimde bu vazifeyi yerine getireceğinden ise, hiç şüphem yoktur.

Biz bu konuyu mesele kolaylıkla anlaşılsın diye farklı bölümler halinde ele alacağız. Mesela, uluslararası barış için olumlu rol üstlenebilecek bir din, dinin evrenselliğini kabul etmelidir. Di-

nin evrenselliğinden kastedilen, hangi renk, nesil ve coğrafyaya ait olursa olsun, insanoğlunun tek bir Allah'ın[cc] mahlûkatı olduğuna inanmaktır. Yaratıcıları tek olduğu için, Allah[cc] tarafından hidayetin verilmesi bakımından da onlar eşit haklara sahiptirler. Eğer Allah[cc] bir zamanlar bir kavime vahiy indirdi ise, o zaman bir hak olarak vahyin her ulusa indirilmesi de mümkün olan bir durumdur.

Görüldüğü üzere bu öğreti, yalnız başına bir dinin tekelini ortadan kaldırmaktadır. Bütün dinler kendilerinde İlahi bir doğruluğun bulunduğunu söyleme hakkına sahiptirler. Bu dinlerin isimleri ve inanışları ne olursa olsun, yeryüzünde nerede bulunurlarsa bulunsunlar yahut da insanlık tarihinin hangi çağına ait olurlarsa olsunlar, onlar vahye dayalı doğrulukların kendilerinde bulunduğu iddiasında haklıdırlar. Ayrıca inanış ve öğretilerin ihtilafına rağmen, bu dinlerin tek bir kaynağı olduğuna inanma zorunluluğu da vardır. Kudreti mutlak olan Allah[cc], herhangi bir yere bir dini gönderdi ise, şüphesiz O, başka bölgelerin ve farklı çağların insanlarının da manevi ihtiyaçlarını mutlaka yerine getirmiştir. İşte Kuran-ı Kerim'in de dünyaya sunduğu aynen bu mesajdır.

Peygamberliğin evrenselliği

Peygamberliğin bu şekildeki evrenselliği ile ilgili, Kuran-ı Kerim şöyle buyurmaktadır:

وَلَقَدْ بَعَثْنَا فِيْ كُلِّ اُمَّةٍ رَّسُوْلًا اَنِ اعْبُدُوا اللّٰهَ وَاجْتَنِبُوا الطَّاغُوْتَ ۚ

Şüphesiz Biz, her kavime Allah'a ibadet edin ve (insanları Allah'ın yolundan) alıkoyandan uzak durun diye, birer peygamber gönderdik...

(Nahl suresi, ayet 37)

Ayrıca Kuran-ı Kerim Peygamber Efendimize[sav] hitaben, bir tek kendisinin peygamber olmadığını duyurmuştur:

وَلَقَدْ اَرْسَلْنَا رُسُلًا مِّنْ قَبْلِكَ مِنْهُمْ مَّنْ قَصَصْنَا عَلَيْكَ وَمِنْهُمْ مَّنْ لَّمْ نَقْصُصْ عَلَيْكَ ۗ

Şüphesiz senden önce (de) peygamberler gönderdik. Onlardan bazılarını sana bildirdik. Onlardan bazılarını (ise) sana bildirmedik...

(Mümin suresi, ayet 79)

Bundan başka Kuran-ı Kerim, Pey-

gamber Efendimize[sav] şunu da hatırlatmıştır:

إِنْ أَنْتَ إِلَّا نَذِيرٌ ﴿٢٣﴾

إِنَّا أَرْسَلْنَٰكَ بِالْحَقِّ بَشِيرًا وَنَذِيرًا ۚ وَإِنْ مِنْ أُمَّةٍ إِلَّا خَلَا فِيهَا نَذِيرٌ ﴿٢٤﴾

Sen ancak bir uyarıcısın. Şüphesiz Biz, seni (ebedi) bir doğruluk ile müjde veren ve uyaran olarak gönderdik. Kendisine bir uyarıcı gelmemiş olan bir ümmet (de) yoktur.

(Fâtır suresi, ayetler 24-25)

Kuran-ı Kerim'in bu ayetlerinden anlaşılan, İslam'ın diğer dinleri göz ardı etmediği ve doğruluğun bir tek kendi tekelinde bulunduğu iddiasını da taşımadığıdır. Aksine o, açık ifadeler ve muayyen kelimeler ile, dünyanın her yerinde ve her devirde insanoğlunun dini ve manevi ihtiyaçları giderilsin diye peygamberlerin gönderildiğini beyan etmektedir. Nitekim gelen her peygamber, ait olduğu kavmine Allah'ın[cc] mesajını iletmiştir.

Peygamberlik müessesesi açısından tüm peygamberler eşittir

Akla şu soru gelebilir. İnsanoğlunun ıslahı için farklı zamanlarda değişik bölgelere gelen peygamberler, acaba peygamberlik müessesesi bakımından eşit miydiler? Kuran-ı Kerim'e göre, her peygamber Allah[cc] tarafından gönderilmiştir. Allah'ın[cc] emirlerini uygulamak üzere kendilerine verilen yetkiyi ise, bütün peygamberler aynı inançla kullanmışlardır. Hiç kimse bir peygamber ile diğeri arasında fark gözetme hakkına sahip değildir. Bu yüzden bizlerin, bütün peygamberlere iman etmemiz ve getirdikleri öğretinin de doğruluğunu kabul etmemiz gerekir.

Dünya dinleri, onların kurucuları ve diğer peygamberler hakkındaki İslam'ın bu öğretisi, farklı dinlerin birbirlerini anlaması ve yakınlaşmasında önemli bir rol oynayabilir. Her peygambere inen vahyin Allah[cc] tarafından olması ve bundan dolayı onların hepsinin saygıdeğer kılınmaları şeklindeki bu ilke, dinleri birbirine yakınlaştırmanın çok etkin bir yöntemidir. Böylelikle diğer dinlerin peygamberleri ve kendilerine inen vahiy hakkındaki muhalif duygular, yerlerini hürmet ve saygıya bırakır. Bu, Kuran-ı Kerim'in söz konusu mesele hakkındaki açık ve mantıksal tutumudur. Nitekim Kuran-ı

Kerim'de şöyle buyurulmaktadır:

اٰمَنَ الرَّسُوْلُ بِمَآ اُنْزِلَ اِلَيْهِ مِنْ رَّبِّهٖ
وَالْمُؤْمِنُوْنَ ؕ كُلٌّ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَمَلٰٓئِكَتِهٖ
وَكُتُبِهٖ وَ رُسُلِهٖ ۫ لَا نُفَرِّقُ بَيْنَ اَحَدٍ
مِّنْ رُّسُلِهٖ ۫ وَ قَالُوْا سَمِعْنَا وَاَطَعْنَا ۫
غُفْرَانَكَ رَبَّنَا وَاِلَيْكَ الْمَصِيْرُ ۝٢٨٦

Rabbi tarafından kendisine indirilene, bu Peygamber (de,) diğer müminler (de) inanırlar. Bunlardan her biri, Allah'a, meleklerine, kitaplarına ve peygamberlerine inanır. Derler ki: "Allah'ın peygamberlerini birbirinden ayırt etmeyiz. İşittik ve itaat ettik...

(Bakara suresi, ayet 286)

Bu durum Kuran-ı Kerim'in başka ayetlerinde de tekrar edilmiştir. Örneğin:

اِنَّ الَّذِيْنَ يَكْفُرُوْنَ بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ
وَ يُرِيْدُوْنَ اَنْ يُّفَرِّقُوْا بَيْنَ اللّٰهِ وَرُسُلِهٖ
وَيَقُوْلُوْنَ نُؤْمِنُ بِبَعْضٍ وَّ نَكْفُرُ بِبَعْضٍ ۙ
وَّ يُرِيْدُوْنَ اَنْ يَّتَّخِذُوْا بَيْنَ ذٰلِكَ سَبِيْلًا ۙ ۝١٥١

اُولٰٓئِكَ هُمُ الْكٰفِرُوْنَ حَقًّا ۚ وَاَعْتَدْنَا
لِلْكٰفِرِيْنَ عَذَابًا مُّهِيْنًا ۝١٥٢

وَالَّذِيْنَ اٰمَنُوْا بِاللّٰهِ وَرُسُلِهٖ وَلَمْ يُفَرِّقُوْا
بَيْنَ اَحَدٍ مِّنْهُمْ اُولٰٓئِكَ سَوْفَ يُؤْتِيْهِمْ
اُجُوْرَهُمْ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ غَفُوْرًا رَّحِيْمًا ۝١٥٣

Allah ve peygamberlerini inkâr edenler, Allah ile peygamberlerini birbirinden ayırmak isteyenler, "Bazılarına inanır, bazılarına inanmayız," diyerek, ikisi arasında bir yol tutmak isterler. İşte koyu kâfir olanlar (da) bunlardır. Biz, kâfirlere rezil edici bir azap hazırladık. Allah'a ve O'nun bütün peygamberlerine inanan ve aralarından birini (diğerlerinden) ayırmayanlara, Allah mükâfatlarını mutlaka verecektir. Allah, çok bağışlayan ve rahmet edendir.

(Nisa suresi, ayetler 151-153)

Vadedilen Mesih ve Mehdi (as) şöyle buyurmaktadır:

Bütün peygamberlerin gönderilmesinin gayesiyle benim gönderilişimin gayesi aynıdır. Yani ben Allah'ı tanıtmak hatta O'nu göstermek için gönderildim.

Melfuzat C.2, S.8-9

Peygamberlik müessesesi eşit olduğu halde, onların mertebe ve makamları farklı olabilir mi?

Bütün peygamberler, peygamberlik müessesesi bakımından eşittirler. Bu durum onların eşit mertebe ve makama da sahip olmalarını gerektirir mi? Bu sorunun cevabına gelince, her peygamber kişisel vasıfları gereği ve vazifelerini yerine getirme yöntemleri bakımından diğerlerine göre farklı olabilir. Allah'a[cc] olan yakınlıkları açısından da O'nun indinde kendilerine bahşedilen mertebe ve makamlar da farklı olabilir. Bu durum, Kitab-ı Mukaddes, Kuran-ı Kerim ve diğer sahifelerden açıkça anlaşılmaktadır.

Kuran-ı Kerim'e göre, müessese itibariyle bütün peygamberler eşit oldukları halde, yine de onların mertebeleri birbirinden farklı olabilir. Ancak bu fark, değişik dinlerin mensupları arasında bir düşmanlık olmasını gerektiren bir hal değildir. Kuran-ı Kerim bütün peygamberlerin Allah[cc] tarafından gönderildiğini ilan etmekle birlikte şunu da buyurmuştur:

تِلْكَ الرُّسُلُ فَضَّلْنَا بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ ۘ مِنْهُمْ مَّنْ كَلَّمَ اللّٰهُ وَ رَفَعَ بَعْضَهُمْ دَرَجٰتٍ ؕ

İşte (sözü edilenler) peygamberlerdir. Onlardan bir kısmını, diğerlerinden daha üstün kıldık. Allah bunlardan bazılarıyla konuştu, bazılarını (ise) yüksek derecelere çıkarttı…

(Bakara suresi, ayet 254)

Peygamberlik müessesesi açısından onlar eşit oldukları halde, makam ve mertebelerinin farklı olabileceği kabul edildikten sonra, yine de başka bir soru akla gelebilir. Kim en yüksek mertebeye sahip peygamber olarak dikkate alınmalıdır? Bu çok ince ve hassas bir mesele olduğu halde, önemini göz ardı etmek mümkün değildir. Bilindiği gibi her dine mensup olanlar, dinlerinin kurucusunu tüm peygamberlerden üstün kabul ederler. Herkes mertebe, şan, mukaddeslik ve saygınlık bakımından, hiç kimsenin kendi peygamberlerine eşit olamayacağına inanır. Dediklerine göre, peygamberliğin gerektirdiği vasıflar bakımından en yüksek mertebeye sahip bulunan, onların iman ettikleri peygamberden

başkası değildir. Peki, Müslümanlar da Peygamber Efendimizin[sav] en faziletli peygamber olduğu iddiasında bulunmaktalar mı?

Şüphesiz İslam, bunu kesin kelimeler ile iddia etmektedir. O, Peygamber Efendimizin[sav] taşıdığı güzel sıfatlar bakımından en yüksek mertebede bulunduğunu ve onun en faziletli peygamber olduğunu ilan eder. Ancak unutulmamalı ki, İslam'ın bu iddiası ile diğer dinlerin iddiaları arasında çok açık ve temel bir fark bulunmaktadır.

Sadece İslam'ın, dinin evrenselliğini kabul ettiği unutulmamalıdır. Ona göre, her kavime ve her bölgeye peygamberler gönderilmiştir. Ancak örnek olarak Eski Ahid'i inceleyecek olursak, Yahudiler bu sahifelerde zikrolunan peygamberler haricinde hiçbir peygambere inanmazlar. Nitekim onlar, Musa'nın[as] en faziletli peygamber olduğu iddiasında bulunurlarken, onu Buda[as], Krişna[as], İsa[as] veya Muhammed[sav] ile hiç mukayese etmezler. Onlar, saygıdeğer din kurucularının iddialarını da asla kabul etmezler. Kendilerine göre bu peygamberlerin hiçbirisi Hak peygamber değildir. Onların inanışlarına göre, peygamberleri haricinde başka bir peygamberin bulunması ihtimali yoktur.

Kısacası Yahudiler, kendilerine gelen peygamberler arasından birisinin daha fazilet sahibi olduğunu ileri sürerler. İslam ise Peygamber Efendimizin[sav] en faziletli peygamber olduğu iddiasında bulunmasına rağmen her iki dinin iddiaları arasında, gök ile yer arasındaki gibi fark bulunur. Bunun dayanağı ise, Yahudi öğretisine göre Eski Ahid'de zikrolunan peygamberler haricinde hiç kimsenin peygamber olarak gönderilmemiş olduğu inanışıdır. Oysa İslam bunun tersine, tüm kavimlere Allah[cc] tarafından peygamberlerin gönderilmiş olduğunu öğretmektedir. Budizm, Zerdüştilik, Hinduizm v.s. gibi başkaca dinlerin iddiaları da Yahudilerinkine çok benzerdir.

Yahudilik, Hıristiyanlık ve İslam'da bulunan peygamberlik kavramı ile diğer dinlerin peygamberlik kavramı arasında çok büyük bir fark vardır. Onlar, dinlerince kutsal sayılan şahsiyetleri sadece Allah'ın[cc] elçileri olarak kabul etmeyip, bu şahsiyetlere insanüs-

tü kutsal varlıklar gözüyle bakarlar. Bazılarına göre onlar, tanrının ruh göçü geçirmiş durumu ya da bizzat kendisidir. Kimilerine göre ise, dinen kutsal sayılan bu şahsiyetler, zaman içerisinde ilahlık makamına ulaşan imtiyazlı varlıklardır. Hıristiyanlık inancı da, İsa[as] hakkında bu tür düşüncüleri taşıması sebebi ile bu zümreye dâhildir. Ancak İslam öğretisine göre bu tür ilahlar, oğulları, evlatları ve ruh göçü geçirmiş hallerinin hepsi, yanlış bir zandan başka bir şey değildir. Aslında bu kimseler, Allah[cc] tarafından gönderilmiş peygamberler oldukları halde, ümmetleri onları ilahlaştırmışlardır. Din dünyasında peygamberi ilahlaştırmak gibi inançlar birden bire değil, aşamalı olarak ortaya çıkar. Bu konudan ileriki bölümlerde ayrıntılı olarak bahsedilecektir. Şimdilik tek bir şey söylemek istiyoruz. İslam, Peygamber Efendimizin[sav] bütün peygamberlerin en faziletlisi olduğu iddiasında bulunurken, tüm dinlerin kutsal şahsiyetlerini de, Yahudilik ve İslam'da bulunan peygamberlik kavramı çerçevesinde, peygamberlik zümresine dâhil etmektedir. Vahye dayanan din kurucuları hakkında İslam'ın inanışının ne olduğunu açıklamakta fayda vardır. Onların hepsi insandır. Allah[cc] hepsini, peygamberlik makamı bahşederek dünyaya göndermiştir. Farklı devirlerde, farklı bölgelere gelen peygamberlerin tamamı, istisnasız bir şekilde birer insandılar. Kuran-ı Kerim şunu buyurmaktadır:

فَكَيْفَ إِذَا جِئْنَا مِنْ كُلِّ أُمَّةٍۭ بِشَهِيدٍ
وَجِئْنَا بِكَ عَلَىٰ هَٰٓؤُلَآءِ شَهِيدًا ﴿٤١﴾

Her ümmetten bir şahit getirip, seni (de) onlara şahit olarak getireceğimiz zaman, durumları ne olacak?

(Nisa suresi, ayet 42)

Kısacası İslam açısından her devirde, her kavime gelen peygamberlerin hepsi birer insandı.

Şimdi de Peygamber Efendimizin[sav] makam ve mertebesini Kuran-ı Kerim'in ışığında inceleyelim. Peygamber Efendimiz[sav] hakkında en çok ilgi çeken, aşikâr olan ve reddedilemeyen Kuran iddiası, aşağıdaki ayette yer almaktadır. Bu çok bilinen ve genel olarak üzerinde çok konuşulan bir ayettir.

مَا كَانَ مُحَمَّدٌ اَبَآ اَحَدٍ مِّنْ رِّجَالِكُمْ وَلٰكِنْ رَّسُوْلَ اللّٰهِ وَخَاتَمَ النَّبِيّٖنَ ؕ وَكَانَ اللّٰهُ بِكُلِّ شَیْءٍ عَلِيْمًا ۝٤٠

Muhammed, sizler gibi erkeklerin hiçbirinin babası değildir. Ancak o, Allah'ın Resulü'dür, (hatta daha da üstündür. Yani o,) peygamberlerin mührüdür. Allah, her şeyi çok iyi bilendir.

(Ahzab suresi, ayet 41)

Bu ayette geçen "hatem" kelimesi birçok anlam içermektedir. Şüphesiz Hatemü'n Nebiyyin unvanının öz manası, en iyi, en faziletli, son söz sahibi, en yetkili merci, herkesi kapsayan ve diğerlerini onaylayan demektir.

(Lexicons of the Arabic language E.W. Lane, Akrabü'l Mevarid, Müfredat Imam Ragıp, Zerkani)

Peygamber Efendimizden[sav] bahseden başka bir ayet-i kerime de, onun öğretisinin her açıdan mükemmel ve son olduğunu ilan etmektedir.

اَلْيَوْمَ اَكْمَلْتُ لَكُمْ دِيْنَكُمْ وَاَتْمَمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِيْ وَ رَضِيْتُ لَكُمُ الْاِسْلَامَ دِيْنًا ؕ

...Bugün, sizin için dininizi tamama eriştirdim ve nimetimi üzerinize tamamladım. Din olarak size, İslam'ı beğendim...

(Maide suresi, ayet 4)

Bu iddiadan açıkça anlaşılan, bütün peygamberler arasından sadece Peygamber Efendimizin[sav] en mükemmel öğreti ile gönderildiği ve onun tüm peygamberlerden daha üstün bir makama sahip olduğudur.

Allah[cc], Peygamber Efendimize[sav] bu konu ile ilgili vaatte bulunarak, ona nazil edilen kitabın daima korunacağına dair söz vermiştir. Bu kitabın metni, insanın her türlü müdahalesinden korunacaktır. Böylelikle Kuran öğretisinin her açıdan mükemmel olduğu ve ebediyete kadar gerçek şekli ile muhafaza altında tutulacağı iddia edilmiştir. Bundan kastedilen, Peygamber Efendimize[sav] nazil olan kelimelerin aynısı ile Kuran-ı Kerim'in ebediyen korunacağı ve hiçbir tahrife uğramayacağıdır. Nitekim geçen bin dört yüz senelik tarih, bu iddianın doğruluğuna şahittir. Aşağıda Kuran'ı Kerim'in korunacağından bahseden ayetlerden bazıları yer almaktadır.

اِنَّا نَحْنُ نَزَّلْنَا الذِّكْرَ وَ اِنَّا لَهٗ لَحٰفِظُوْنَ ۝٩

Şüphesiz bu zikri, Biz indirdik. Bunun

koruyucusu (da,) Biz olacağız.

(Hicr suresi, ayet 10)

بَلْ هُوَ قُرْاٰنٌ مَّجِيْدٌ ۙ﴿٢١﴾

فِيْ لَوْحٍ مَّحْفُوْظٍ ﴿٢٢﴾

Aksine o, yüce şanlı Kuran'dır. (O,) Levh-i Mahfûz'dadır.

(Burûc suresi, ayetler 22-23)

Yukarıdaki ayetlerde Peygamber Efendimizin[sav] en faziletli olduğu, ayrıca son ve daimi şeriatı getirdiği ilan edilmiştir. Bunun dışında onun peygamberliğinin de, kıyamete kadar süreceği bildirilmiştir.

Peygamber Efendimizin[sav] fazileti hakkındaki bu iddia karşısında, akla şu soruların gelmesi mümkündür. Böylesi bir iddia, diğer dinlerin takipçilerini rahatsız eder mi? Bu iddia, dinler arası yakınlaşmaya zarar verir mi? Ayrıca bu iddia, bugünkü hitabımız ile nasıl uyumlu bir halde olabilir?

Bugün açıklayacağımız, İslam'ın nasıl hayatımızın bütün alanlarında emniyet ve barışın garantisi olduğudur. Dinin, insan hayatında çok büyük bir önem taşıdığı aşikârdır. İşte böylesi bir durumda söz konusu iddia, barış ve özellikle dinler arası barış için bir tehdit olabilir mi? Aslında insanın aklına gelebilecek bu soruyu göz önünde bulundurduğumuz için, bu iddiayı ayrıntılı bir şekilde açıklamayı tercih ettik. Bu soru, tarafsız ve önyargıdan uzak bir kimseyi birçok yolla ikna etmek üzere cevaplanabilir.

Önce de belirttiğimiz üzere, diğer dinlerin takipçileri de bu tür iddialarını ileri sürerler. Bir araştırmacı için doğru olan yol, yersiz bir heyecana kapılmayıp, bir peygamberin gerçekten diğer peygamberlere nispetle böyle bir iddiada bulunmakta haklı olup olmadığını tam olarak incelemektir. Diğer dinlerin mensuplarının duygularının ise, sadece böyle bir iddia sebebiyle rencide olmaması gerekir, çünkü onlar da bizzat böylesi iddiaları ileri sürmektedirler.

İslam ise bir adım daha ileriye giderek, bu konuda Müslümanlara hoşgörü, tevazu ve diğer insanların duygularına saygıyı telkin etmektedir. İslam öğretisine göre, Peygamber Efendimizin[sav] üstünlüğü ile ilgili İslami inanışlar, diğer insanların duygularını rencide eder bir şekilde dikkatsizce zikredilmemelidir. Bu öğreti, Peygamber Efendimizin[sav] iki farklı hadisinden

açıkça anlaşılmaktadır.

1) Ashab-ı Kiramdan bir kimse Yunus Peygambere inanan birisi ile hararetli bir tartışmaya girmiş ve ikisi tartışırlarken, kendi peygamberlerinin üstün ve faziletli olduğunu ileri sürmüşler. Anlaşıldığına göre ashap, iddiasını sunarken karşısındakinin duygularını incitmiş ve bunun üzerine de o adam, Peygamber Efendimizin[sav] huzuruna giderek ashabı kendisine şikâyet etmiştir. Akabinde Peygamber Efendimiz[sav] bütün Müslümanlara şöyle buyurmuştur:

Mattâ oğlu Yunus[as] karşısında benim üstün olduğumu beyan etmeyin.

(Buhari, Kitabü'l Enbiya)

Bazı hadis yorumcuları, söz konusu hadis karşısında tereddüde düşmüşlerdir. Onlarca bu hadis, Kuran-ı Kerim'in iddiasına aykırı görünmektedir. Çünkü Kuran-ı Kerim Peygamber Efendimizin[sav] tüm peygamberlerden üstün olduğu iddiasında bulunmaktadır.

Aslında onlar gerçeği anlayamamışlardır. Peygamber Efendimiz[sav], "Ben, Yunus'tan[as] daha aşağı derecede bir peygamberim" veya "Ben Yunus'tan[as] daha faziletli değilim," diye buyurmamıştır. O, sadece bu hadis-i şerifte Müslümanlara telkinde bulunmak suretiyle, onlardan başkalarının duygularını rencide edecek şekilde faziletini vurgulamamalarını istemiştir. Gerçekleşen bu olay dikkate alınmak suretiyle, bu hadisten tek bir sonuç çıkartmak mümkündür. O da, Peygamber Efendimizin[sav] Müslümanlara, yumuşaklık ve hoşgörü yolunu tercih etmelerini telkin ettiğidir. O, Müslümanlara şımarıklık ve kibirlenmek gibi hastalıklara düşmemelerini, nasihat etmiştir. Onun makam ve mertebesi hakkında yabancılar ile konuşulduğunda, Müslümanların dikkatli olmaları ve karşılarındakinin duygularını incitmemeleri, Peygamber Efendimizin[sav] arzusu idi. Medeni insanlara yakışmayacak uygunsuz yollarla konuşmak, bizzat İslam'ın menfaatine aykırı bir durumdur. Çünkü bu yolla, insanların gönüllerinin ve beyinlerinin İslam adına fethedilmesi söz konusu olamaz.

2) Peygamber Efendimizin[sav] bu sünneti diğer bir hadis-i şeriften de anlaşılmaktadır. Burada zikrolunana

göre, bir Müslüman ve bir Yahudi aralarında hararetli bir tartışmaya girmişler ve ikisi de kendi peygamberlerinin üstün olduğu iddiasında bulunmuşlar. Yahudi, Peygamber Efendimize[sav] gelerek Müslüman'ın tutumunu kendisine şikâyet etmiştir. Peygamber Efendimiz[sav] her zamanki âdetine uygun olarak, yine yumuşaklığını ve tevazusunu göstermiştir. Diğer taraftan o, olayın hassasiyetinin de farkında idi. Nitekim o, Müslümanlara nasihat ederek, hoşgörü, yumuşaklık ve medeni insanlara yakışır bir şekilde davranmalarını kendilerinden istemiş ve şöyle buyurmuştur:

(Buhari, Kitabü'l Enbiya)

Siz Musa karşısında benim üstün olduğumu beyan etmeyin.

Özet olarak, Allah'a[cc] olan yakınlıklar bakımından peygamberlerin nisbi mertebelerine karar vermek ve onu duyurmak ancak Allah'a[cc] düşer. Allah'ın[cc] bir devir ve bir dine mensup olan bir peygamber hakkındaki hoşnutluğundan, o peygamberin en faziletli olduğunun anlaşılması mümkündür. Ancak herkesin bildiği gibi, "en üstün" veya "en yüce" gibi kavramlar sınırlı bir zaman ve yer için kullanılırlar. Bu peygamberler hakkında kullanılmış olan övgü kelimelerinden de, onlara inananlar arasında yanlış anlamalar ortaya çıkması olasıdır. Onlar, peygamberlerinin tüm zamanlarda ve bütün mukaddes kılınanlar arasında, en üstün ve en faziletli olduğunu söylemeye başlamışlardır. Hâlbuki o peygamberlerin herkesten üstün oluşları, sadece kendi devirleri ile sınırlı durumdur. Sözün özü, bir dinin takipçilerinin içtenlikle peygamberlerini en üstün olarak görmeleri, diğerlerini gücendirmemelidir. Medeniyet ve hoşgörü gereği olarak bu meselelerin beyanı, dinleri birbirinden uzaklaştırmayacak şekilde yapılmalıdır. Peygamber Efendimizin[sav] her iki olaydaki Müslüman'a verdiği nasihat, aslında bu konunun önem ve hikmetini vurgulamaktadır. Eğer bütün dinler hoşgörü, tevazu ve medeniyetin bu prensibini benimseyecek olurlarsa, din dünyasında ihtilaflar yerine, uyum içinde bir ortam vuku bulur.

Necat hiçbir dinin tekelinde değildir

Necat gibi masum bir mesele bile, din dünyasında barış için bir tehlike olabilir. Eğer insan şeytandan kurtulmak ve necat bulmak için filanca dini kabul etmezse, ebediyete kadar Cehennemde kalacak şeklindeki bir iddia, kesinlikle kargaşaya yol açar. Belli bir din hakkında, onun vesilesi ile necat bulunur ve günahtan kurtulunur demekle, ona işaret ederek, her kim söz konusu dini kabul etmezse mutlaka Cehenneme atılacak diye fetva vermek, birbirinden farklı şeylerdir. Böyle bir fetvanın anlamı, diğer dinlerin mensupları Allah'ın[cc] rızasını elde etmek için ne kadar çaba sarf ederlerse etsinler, Yaratan ile yarattıklarını ne denli severlerse sevsinler ve hayatlarını ne kadar temiz yaşarlarsa yaşasınlar, onların yine de mutlaka Cehenneme girecekleridir. Onların tek suçu, necata kavuşmak için belli bir dini kabul etmemiş olmalarıdır. Bu denli katı, hoşgörüsüz ve bağnaz tutumlar, radikallerin yaptığı gibi kışkırtıcı bir şekilde ifade edilirse, netice olarak fitne ve fesat da kaçınılmaz olur. Dünyada her çeşit insan yaşamaktadır. Tahsilli, medeni ve efendi insanlar gibi, cahil ve medeniyetten uzak insanlar da yeryüzünde bulunmaktadır. Medeni ve eğitimli bir kimse aleyhinde bir durum söz konusu olduğunda, onun vereceği karşılık medeniyet ve efendilik dairesi içinde olacaktır. Ancak dine meyilli insanların büyük bir kısmı, dini duyguları rencide edildiğinde buna şiddetle tepki gösterirler. Bu insanlar eğitimli olsalar da, verecekleri karşılık çok katı olur. Ne yazık ki, hemen hemen tüm dinlerin âlimleri, kendileri ile hemfikir olmayanlar karşısında hep aynı tepkiyi ortaya koyarlar. Ortaçağ Müslüman âlimlerinin büyük bir kısmı da aynı yolu izlemişlerdir. Onlar, necatın sadece İslam yolu ile olacağını bildirmişlerdir. Bundan kastettikleri, İslam'ın ortaya çıkmasından bu yana günümüze dek gelmiş geçmiş insanların hepsinin, İslam dairesi dışında kalarak vefat etmeleri durumunda, ebediyen necattan mahrum bırakılacak olduklarıdır.

Hıristiyanlık inanışı da bundan pek farklı olmadığı gibi, bildiğimiz kadarı ile bu konuda hiçbir dinin tutumu,

diğerinden çok başka değildir. Ancak İslam söz konusu olduğunda, ona böylesi tutucu inanışların isnat edilmesinin hiçbir haklı nedeni bulunmamaktadır. Bu konuda Kuran-ı Kerim'in tutumu bambaşkadır. Kuran'a göre necat, hiçbir dinin tekelinde değildir. Atalarından yanlış görüşleri miras edinen kimseler, genel olarak doğruluk ve ihlâs ile hayatlarını geçirmek çabasında iseler, onlar necattan mahrum bırakılamazlar. Aynen bunun gibi, Allah[cc] tarafından gönderilen yeni şeraitten habersiz olanlar ve hidayetin yeni bir devrinin başladığını bilmeyenlerin üzerlerine de necat kapısı kapatılamaz. Ancak bunun tek bir şartı vardır. O da, bu konudaki bilgisizliklerinin, tembellik ve hatalarından kaynaklanıyor olmamasıdır. Necat hakkında bu konuyu, Kuran-ı Kerim şu ayeti ile açıklamaktadır:

لِكُلِّ اُمَّةٍ جَعَلْنَا مَنْسَكًا هُمْ نَاسِكُوْهُ فَلَا يُنَازِعُنَّكَ فِي الْاَمْرِ وَادْعُ اِلٰى رَبِّكَ ؕ اِنَّكَ لَعَلٰى هُدًى مُّسْتَقِيْمٍ ۝٦٧

Biz, her ümmet için bir ibadet yolu tayin ettik. Onlar (da) ona göre hareket ederler. Bu (İslam'ın) yolu hakkında seninle (asla) münakaşa etmesinler. Sen onları Rabbine çağır. Şüphesiz sen, kesinlikle doğru yol üzerindesin.

(Hac suresi, ayet 68)

Daha sonra, yine aynı konu hakkında diğer bir ayet-i kerimede ise, Allah[cc] şöyle buyurmaktadır:

اِنَّ الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا وَالَّذِيْنَ هَادُوْا وَالصّٰبِـُٔوْنَ وَالنَّصٰرٰى مَنْ اٰمَنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَعَمِلَ صَالِحًا فَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ۝٦٩

Şüphesiz inananlar, Yahudiler, Sâbîler ve Hıristiyanlardan, Allah'a ve ahiret gününe inanana (ve yerli yerinde) iyi işler yapanlara, ne (geleceğin) korkusu, ne (de geçmişin) üzüntüsü olacak.

(Maide suresi, ayet 70)

"Ehl-i Kitap" ifadesi genel olarak Yahudiler ve Hıristiyanlar için kullanıldığı halde, aslında onun alanı çok daha geniştir. Kuran-ı Kerim'in, "Kendisine bir uyarıcı gelmemiş olan bir ümmet yoktur," şeklindeki ayeti ve daha önce bahsettiğimiz bu konuyu içeren diğer ayetlerinden şüpheye mahal kalmayacak şekilde anlaşılan, sadece Kitab-ı Mukaddes'in Allah[cc] tarafından indirilen kitap olmadığıdır. Aksine

insanoğlunun iyiliği ve rehberliği için kesin olan bazı diğer kitapların da indirildiğidir. Bundan dolayı dinlerinin temelinin vahye dayandığını söyleyen tüm dinlerin takipçileri de, Ehl-i Kitap alanına dâhildirler. Ayette geçen "sâbî" kelimesini Araplar, Arap ve Sami olmadıkları halde, kendilerinde farklı İlahi kitaplar bulunan tüm dinlerin takipçileri için kullanırlardı. Kısacası vahye dayanan tüm dinlerin mensuplarına ceza verilmeyeceğine ve necat bulacaklarına dair söz verilmiştir. Ancak Allah[cc] tarafından gönderilen yeni dinden haberdar olmadıklarına dair onlarda gerçek ve caiz bir mazeretin bulunması, bunun temel şartıdır. Ayrıca atalarının dini değerlerine doğruluk ve samimiyetle bağlı olmaları da, bunun başka bir koşuludur. Kuran-ı Kerim ihlâsla dinlerine uyan, ister Yahudi, ister Hıristiyan yahut da Sâbî, her kim olursa olsun, her hizbe şu sözü vermektedir:

فَلَهُمْ اَجْرُهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ ۚ
وَلَا خَوْفٌ عَلَيْهِمْ وَلَا هُمْ يَحْزَنُوْنَ ۝٦٢

...onların (en uygun) ecirleri Rablerinin Katındadır. Onlar için artık ne (geleceğin) korkusu, ne (de geçmişin) üzüntüsü vardır.

(Bakara suresi, ayet 63)

وَلَوْ اَنَّهُمْ اَقَامُوا التَّوْرٰىةَ وَالْاِنْجِيْلَ وَمَآ
اُنْزِلَ اِلَيْهِمْ مِّنْ رَّبِّهِمْ لَاَكَلُوْا مِنْ
فَوْقِهِمْ وَمِنْ تَحْتِ اَرْجُلِهِمْ ۭ مِنْهُمْ
اُمَّةٌ مُّقْتَصِدَةٌ ۭ وَكَثِيْرٌ مِّنْهُمْ سَاۗءَ مَا
يَعْمَلُوْنَ ۝٦٦

Eğer onlar Tevrat, İncil ve Rableri tarafından kendilerine indirileni yerine getirmiş olsalardı, elbette üstlerinden ve ayaklarının altından yerlerdi. Aralarında orta yolda bir topluluk (da) var. Ancak aralarından çoğunun yaptıkları, pek kötüdür.

(Maide suresi, ayet 67)

لَيْسُوْا سَوَاۗءً ۭ مِنْ اَهْلِ الْكِتٰبِ اُمَّةٌ
قَاۗىِٕمَةٌ يَّتْلُوْنَ اٰيٰتِ اللّٰهِ اٰنَاۗءَ الَّيْلِ
وَهُمْ يَسْجُدُوْنَ ۝١١٣
يُؤْمِنُوْنَ بِاللّٰهِ وَالْيَوْمِ الْاٰخِرِ وَيَاْمُرُوْنَ
بِالْمَعْرُوْفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ
وَيُسَارِعُوْنَ فِي الْخَيْرٰتِ ۭ وَاُولٰۗىِٕكَ مِنَ
الصّٰلِحِيْنَ ۝١١٤
وَمَا يَفْعَلُوْا مِنْ خَيْرٍ فَلَنْ يُّكْفَرُوْهُ ۭ وَاللّٰهُ
عَلِيْمٌۢ بِالْمُتَّقِيْنَ ۝١١٥

Onların hepsi bir değildir. Ehl-i Kitap arasında verdikleri söze bağlı olan ve

gecenin değişik saatlerinde Allah'ın ayetlerini okuyan ve secdeye kapanan bir topluluk (da) vardır. Onlar, Allah'a ve ahiret gününe inanırlar ve iyiliği telkin eder, fenalıktan (da) menederler. Hayırlı işlerde birbirlerini geçmeye çalışırlar. İşte iyi kimseler (de,) bunlardır. Onlar ne iyilik yaparlarsa, asla inkâr edilmeyecektir. Allah takva sahiplerini çok iyi bilir.

(Al-i İmran suresi, ayetler 114-116)

Bütün Yahudilerin Cehennemlik olması, İslam açısından tamamen yanlıştır. Çağımızda Yahudiler ve Müslümanlar arasındaki siyasi çekişmeler sonucunda böyle bir görüş ortaya çıkmıştır. Yukarıda sunulan Kuran ayetleri, bu görüşü tamamıyla reddetmektedir. Aşağıdaki ayet-i kerime de bu görüşümüzü desteklemektedir.

وَ مِنۡ قَوۡمِ مُوۡسٰۤی اُمَّةٌ یَّهۡدُوۡنَ بِالۡحَقِّ وَ بِهٖ یَعۡدِلُوۡنَ﴿۱۵۹﴾

Musa'nın kavminden bir topluluk, bu hak ile insanları doğru yola ulaştırmakta ve onun vasıtasıyla (insanlar arasında) adaletle hükmetmekteydi.

(Araf suresi, ayet 160)

Dinler arasında uyum ve karşılıklı saygının yerleştirilmesi

Kuran-ı Kerim'de sadece Müslümanların doğruluklara sahip bulunmadıkları, aksine diğerlerinde de doğrulukların var olduğu açıkça ilan edilmiştir. Kuran-ı Kerim'e göre diğer din mensupları arasında da insaf ve adaleti sağlayanlar bulunmaktadır. Bütün dünyanın yapması gereken, dinler arası ilişkileri iyileştirmek adına bu tutumu izlemektir. Diğer dinlere mensup olanlar hakkında bu denli açık fikirli, yüce gönüllü ve insanca görüşlere sahip olmadan, din dünyasında barışın sağlanması imkânsızdır. Kuran-ı Kerim genel manada bütün dinlerden söz ederken şunu ilan etmektedir:

وَ مِمَّنۡ خَلَقۡنَاۤ اُمَّةٌ یَّهۡدُوۡنَ بِالۡحَقِّ وَ بِهٖ یَعۡدِلُوۡنَ﴿۱۸۱﴾

Yarattıklarımız arasında öyle bir topluluk var ki, (insanlara) hak ile doğru yolu gösterirler ve onunla (dünyada) adalet ederler.

(Araf suresi, ayet 182)

Evrensellik kavramı

Öteden beri düşünürler, bir zamanlar insanoğlunun tek bir aile haline geleceğinin hayalini kurmuşlardır. İnsanoğlunun birleşmesinin hayalini kuranlar

ise sadece siyasi düşünürler olmamışlardır. Ekonomistler ve sosyologlar da bu konuda kafa yormuşlardır. Din dünyasında da bu görüş coşkulu bir şekilde kendini göstermiştir. Kimi dinler, uluslar arası üstünlük ve hâkimiyet elde etmek üzere, var güçleri ile çaba göstermektedirler. Keza bu yolda planlarını en mükemmel şekilde hazırlamışlardır. İslam da tüm dünyayı tek bir sancak altında toplamak isteğini taşımaktadır. Ancak İslam ve diğer dinler arasında zahirde ortak bir görüş var gibi olsa da, bu konuda İslam'ın tutumu diğer dinlerden farklıdır. Burada Allah'ın[cc] insanoğlunu tek bir sancak altında toplama görevini hangi dine verip vermediğini tartışma imkânımız olmadığı için, şimdilik bilmemiz gereken, birden fazla dinin böyle bir iddiada bulunmasının zararları ve tahmini sonuçlarının neler olduğudur. Gelenekleri çok eskilerden beri süregelen bu iki, üç ya da dört din, aynı zamanda kendilerinin evrensel olduğunu iddia ederlerse, böylesi bir durum insanların kafalarını karıştırıp, onları bir belirsizliğe sürüklemez mi? Dinler arasındaki düşmanlık ve uluslar arası üstünlüğü elde etmek adına bulunulan girişimler, dünya barışı için büyük bir tehlike arz etmiyor mu? Aslında farklı dinler bu tür çabalarını sürdürmektedir ve böylesi akımların da basit bir şekilde göz ardı edilmesi mümkün değildir. Tam tersine, onları büyük bir ciddiyetle dikkate almamız gerekmektedir. Bu tür hareketlerin, sorumsuz, dar görüşlü ve şiddet yanlısı liderlerin elinde bulunması halinde, akla gelebilen tüm tehlikeler, ister istemez fazlasıyla gerçekleşebilecektir. Muhalifler, İslam kendi görüşlerinin yayılması için şiddet yanlısıdır şeklindeki propagandalarını sürdürmektedirler. Ne yazık ki, bağnaz din adamları da bu tür görüşlerin yayılmasına vesile olmaktadır. Onların bu karakterleri, ortaçağdaki şiddet ve tahammülsüzlüğün bir yansımasıdır. Eğer bir din, bir başkası aleyhinde şiddete başvuruyor ise, o zaman diğer din kendisini savunmak üzere silah kullanmak hakkına da sahiptir. Biz, İslam'ın görüşlerini yaymak üzere şiddet yanlısı olduğu şeklindeki propagandayı kesinlikle kabul etmiyor, aksine bunu şiddetle kınıyoruz. Şimdilik bu konuyu ayrıntılı

bir şekilde ele almadan, dinin evrensel olup olmadığı yönündeki iddiayı akli ölçüler çerçevesinde incelemeye çalışalım. Acaba her hangi bir dinin öğretisi evrensel olabilir mi? İslam, Hıristiyanlık veya herhangi bir başka dinin öğretisinin, her renk, nesil ve kavim için eşit ölçüde geçerli olması mümkün mü? Bu denli farklı nesiller, kabileler, milli gelenekler, toplum örf ve adetleri bulunmasına rağmen, tek bir öğretinin herkes tarafından uygulanabilirliği ihtimal dâhilinde mi? Bir başka soruya göre ise, din zaman sınırlarını aşabilir mi? Dinlerin evrensel olma iddiası dikkate alındığında, sadece coğrafi ve ulusal sınırların ortadan kalkması yeterli olmayıp, zaman sınırlarının da yok olması gerekmektedir. Neticede bir dinin öğretisi bin sene önceki insanlar ya da daha eskileri için geçerli olduğu gibi, çağımız insanları için de geçerli olup, uygulanabilir mi? Eğer bir dinin evrenselliği kabul edilecek olursa, onun öğretisi gelecek nesillerin ihtiyaçlarını karşılayabilecek mi? Her dinin mensuplarının sorumluluğu, bahsettiğimiz soru ve sorunlara dinlerinin öğretileri içinde bir çözüm getirmektir. Bizler, İslam açısından bu sorunların çözümünü özet bir şekilde açıklamaya çalışacağız.

Hz. Emirü'l Müminin ATB şöyle burudu:

Bugünlerde fortnight isimli yeni bir oyun başlamıştır. Bazı çocuklar o oyunda paralarını boşa vermektedirler. Anne babaların, Hüdam-ül Ahmediye'nin ve Etfal-ül Ahmediye nizamlarının çocukları bundan men etmeleri gerekir. Çünkü bir seviyeden diğerine geçmek için tekrardan para vermeleri gerekiyor. Uyuşturucu gibi bağımlılık yapan bu oyun yüzünden çocukların sadece vakitleri zayi olmak ve yanlış düşünceler oluşmakla kalmıyor, bazı anne-babalar da zarara uğruyor. Bundan kaçınmak ve Allah-u Teala'nın dikkat çektiği Allah yolunda mal harcama hissiyatının çocuklarda yaratılması gerekir. Özellikle de vakfe cedit için.

(4 ocak 2019 Cuma hutbesinden

İslam evrensel bir dindir

Kuran-ı Kerim, İslam öğretisinin insan fıtratına tamamen uygun olduğunu sıklıkla açıklamıştır. İslam'ın vurgulamak istediği, insanın tabiatından kök almış bir dinin, zaman ve mekân sınırlarını aşmış olduğudur. Aslında insan tabiatı, özünde hiçbir zaman değişmez. Bundan dolayı onun fıtrata uygun bir din, insanın gelişiminin geçici evreleri ile fazlaca uğraşmadığı takdirde, ilke olarak evrensel bir din olma potansiyelini taşır. Neticede, insan fıtratından doğan ilkelere sahip bir din, mantıken evrensel bir din olma gücüne de sahiptir. İslam bir adım ileri giderek, kendine özgü tavır ve anlayışından dolayı bütün dinlerde evrensellik unsurunun bulunduğunu kabul etmektedir. Ona göre Allah[cc] tarafından olan her dinin özünde daimi doğruluklar ve insan tabiatı ile uyumlu bazı temel öğretiler yer almaktadır. Din öğretilerinin özü ve temeli, sonraki devirlerde takipçileri tarafından bozulmadıkları takdirde, kendiliğinden asla değişmez. Kuran-ı Kerim bu konuyu aşağıdaki ayetleri ile şöyle açıklamaktadır:

وَمَآ اُمِرُوْٓا اِلَّا لِيَعْبُدُوا اللّٰهَ مُخْلِصِيْنَ لَهُ الدِّيْنَ ۙ حُنَفَآءَ وَيُقِيْمُوا الصَّلٰوةَ وَيُؤْتُوا الزَّكٰوةَ وَذٰلِكَ دِيْنُ الْقَيِّمَةِ ۝٥

Oysa onlara, dini ancak (Allah'a) halis kılmaları, daima O'na eğilip yalnızca Allah'a ibadet etmeleri, namazı ayakta tutmaları ve zekât vermeleri emredilmişti. Kalıcı talimata (sahip) din, işte budur.

(Beyyine suresi, ayet 6)

فَاَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّيْنِ حَنِيْفًا ؕ فِطْرَتَ اللّٰهِ الَّتِيْ فَطَرَ النَّاسَ عَلَيْهَا ؕ لَا تَبْدِيْلَ لِخَلْقِ اللّٰهِ ؕ ذٰلِكَ الدِّيْنُ الْقَيِّمُ ۙ وَلٰكِنَّ اَكْثَرَ النَّاسِ لَا يَعْلَمُوْنَ ۝٣٠

O halde, daima (Allah'a) yönelmiş biri olarak, bütün dikkatini din üzerinde tut. Allah'ın insanları üzerinde yarattığı tabiatı (benimse.) Allah'ın yaratmasında hiçbir değişiklik olamaz. Daima ayakta tutan ve kalacak olan din, ancak budur. Fakat insanların çoğu bunu bilmezler.

(Rum suresi, ayet 31)

Bu ayetlerden insanın aklına şu sorular gelebilir. Eğer özleri itibariyle bütün dinler aynı öğretiyi içermekteyse, o zaman bu dinlerin böyle ardı ardına

gönderilmesinde ne hikmet vardır? Diğer taraftan, eğer bütün dinler birbirine benzeyen ve değişmez öğretiler taşımakta idiyseler, o zaman neden İslam başkalarına göre ziyadesiyle mükemmel ve evrensel olma iddiasında bulunmaktadır?

1) İlk soruya cevaben Kuran-ı Kerim, insanoğlunun dikkatini inkâr edilemeyecek bir tarihi gerçeğe çeker. Buna göre Kuran-ı Kerim'den önce nazil olan bütün kitap ve sahifeler gerçek şekilleri ile korunmuş değillerdir. Öğretileri tedricen değiştirilmiştir yahut da onlara yeni şeyler eklenmiştir. Böylece onlar bozulmaya devam ettiler. Öyle ki, bu kitap ve sahifelerin güvenilirliği, keza kanuni ve şeri durumları sorgulanır hale geldi. Bu sahifelerin tahrif edilmediği ya da değiştirilmediğini ispatlamak, artık bu dinlere inananların sorumluluğudur. Kuran-ı Kerim'e gelince; o, bu bakımdan diğer bütün İlahi kitaplar ve sahifeler arasında münferit ve imtiyazlı bir konuma sahiptir. İslam'ın aşırı muhalifleri bile, Kuran-ı Kerim'i İlahi kelam kabul etmedikleri halde, onun hiç değiştirilmediği ve tahrife uğratılmadığı gerçeğini itiraf etmeye mecbur kalmışlardır. Onlar bugünkü Kuran'ın, Peygamber Efendimizin[sav] Allah'ın[cc] kelamı olarak sunduğu Kuran-ı Kerim ile aynı olduğunu kabul ederler. Burada örnek olarak Sir William Muir ve Prof. Noldeke'nin şu görüşlerine yer vermek istiyoruz:

"There is otherwise every security, internal and external, that we possess the text which Mahomet himself gave forth and used."

(Life of Mahomet by Sir William Muir London, 1878)

Bugün elimizde bulunanın, Muhammed'in[sav] verdiği ve kullandığı metin (Kuran) ile aynı olduğuna dair, her türlü dâhili ve harici güvence vardır.

"We may, upon the strongest assumption, affirm that every verse in the Quran is the genuine and unaltered composition of Mahomet himself."

(Life of Mahomet by Sir William Muir London, 1878)

Biz, Kuran'ın her ayetinin Muhammed'in[sav] beyan ettiğinin gerçeği ve hiç değiştirilmemiş şekli olduğunu kesin olarak onaylayabiliriz.

"Slight clerical errors there may have been, but the Quran of Uthman contains none but genuine elements, though sometimes in very strange order. The efforts of European scholars to prove the existence of later interpolations in the Quran have failed."

(Prof. Noldeke in Encyclopaedia Britannica; 9.baskı, Kuran başlığı altında)

Ufak tefek yazım hataları ihtimali bulunsa ve kimi zaman tuhaf bir düzende de olsa, Osman'ın Kuran'ı baştan sona asıl metni içermektedir. Kuran-ı Kerim'in sonradan tahrif edildiğini ispatlamak üzere Avrupalı âlimlerin ortaya koyduğu çabaları, başarısızlığa uğramıştır.

Semavi diye nitelendirilen kitapların, kimin tarafından kaleme alındığı meselesi ise tamamen ayrı bir tartışma alanıdır. Burada, bu tartışmaya girmeden, sadece diğer kitap ehlinin, Kuran-ı Kerim semavi bir kitap değildir diye meydan okuduğunu, beyan etmekle yetineceğiz. Ancak Kuran-ı Kerim, Tevrat ve İncil hakkında, onların kısmen İlahi kelam olduklarına dair şahitlik etmektedir. O, yalnızca Tevrat ve İncil hakkında değil, dünyanın diğer bölgelerindeki farklı dinlere ait kitapların da Allah[cc] tarafından gönderildiğini ileri sürmektedir. Onlarda bulunan tezatlara gelince, Kuran onların insani müdahaleler sonucu meydana geldiğini beyan etmektedir. Görüldüğü gibi, diğer dinlerin kitapları ile ilgili olarak Kuran-ı Kerim'in görüşü fazlası ile gerçekçi olup, dinler arasında barışı tesis eden bir konumdadır.

2) İkinci soruya gelince, Kuran-ı Kerim beşeri toplumun her alanında süregelen gelişmelere dikkatimizi çekmektedir. Öncelikle de, insanların bozdukları eski dinin öz öğretisini canlandırmak üzere yeni bir dine ihtiyaç duyulmaktadır. Bunun diğer bir sebebi ise toplumsal gelişmelere ayak uydurmaktır.

3) Hepsi bu olmayıp, dinlerin değişmesinin başka bir sebebi de bulunmaktadır. Eski dinlerde ikinci derece diye nitelendirebileceğimiz bazı geçici öğretiler yer almaktaydı. Onlar, sadece belli bir devir için olup, belirli bir toplumun ihtiyaçlarını karşılamaktaydılar. Başka bir deyişle, dinlerin öğretileri, sadece merkezindeki özü oluşturan değişmez prensipleri içer-

meyip, onlarda ikinci derece ayrıntıları ihtiva eden geçici öğretiler de yer almaktaydı. Zamanı geçtikten sonra, bu öğretilerin değişmeleri gereği hâsıl olmuştur.

4) Son fakat aynı derecede önemli bir husus ise, insanın manevi eğitim ve terbiye yolculuğunun tek defada değil, aşamalı olarak kat edilmiş olmasıdır. İnsan zihnen olgunluğa eriştiğinde, kâmil hidayeti için gerekli olan bütün temel ve daimi prensipler hakkında kendisine bilgi bağışlanmıştır. Kuran-ı Kerim'in iddiasına göre, ikinci derece öğretinin daimi ve temel prensiplere dayanan kısmı, nihai olarak, mükemmel ve en faziletli şekilde İslam'ın bir parçası olarak nazil edilmiştir. Ancak eski öğretilerin bölgesel ve geçici kısımları ise feshedilmişlerdir. Böylece gelecekte ihtiyaç duyulan öğretiler korunarak, Kuran-ı Kerim vasıtasıyla dünyaya bahşedilmiştir.

Dinin evrenselliği ile ilgili İslami görüşün özeti budur. İslam, bu manada evrensel bir dindir. Artık hangi dinin gerçekten evrensel olduğunu araştırmak ve dinler arasında mukayese yapmak insanoğluna düşer.

Şimdi bir kez daha, uluslararası üstünlüğü sağlamayı hedefleyen dinlere döneceğiz. Açıkcası İslam da bu gayeyi taşımaktadır. Kuran-ı Kerim'de yer alan gaybi haberlere göre, İslam'ın birgün insanoğlunun tek dini haline geleceği mukadder kılınmıştır. Allah-u Teâlâ şöyle buyurmuştur:

هُوَ الَّذِیۡۤ اَرۡسَلَ رَسُوۡلَهٗ بِالۡهُدٰی وَ دِیۡنِ الۡحَقِّ لِیُظۡهِرَهٗ عَلَی الدِّیۡنِ کُلِّهٖ ۙ وَ لَوۡ کَرِهَ الۡمُشۡرِکُوۡنَ ۚ﴿۱۰﴾

Müşrikler istemeseler (de,) kendisini dinin (her dalında) üstün kılmak üzere Peygamberini hidayet ve hak diniyle gönderen, ancak O'dur.

(Saff suresi, ayet 10)

İslam farklı dinler arasında barış ve uyumun tesisi için kesin bir tutum üstlenmiş olmakla beraber, dinler arasında sağlıklı bir yarıştan da yanadır. O, insanların dinlerini yaymalarını ve dinlerinin diğer dinlerden daha faziletli olduğunu ispat etmelerini teşvik etmektedir.

İslam, bizzat diğer bütün dinlere karşı son zaferini, yüce ve üstün bir hedef olarak kabul etmektedir. O, bu hedefe ulaşmak üzere Müslümanlara daimi olarak telkinde bulunmaktadır. Kuran-ı

Kerim Peygamber Efendimize[sav] hitaben şöyle buyurmuştur:

قُلْ يٰٓاَيُّهَا النَّاسُ اِنِّيْ رَسُوْلُ اللّٰهِ اِلَيْكُمْ جَمِيْعًا ۨ الَّذِيْ لَهٗ مُلْكُ السَّمٰوٰتِ وَالْاَرْضِ ۚ لَآ اِلٰهَ اِلَّا هُوَ يُحْيٖ وَيُمِيْتُ ۠ فَاٰمِنُوْا بِاللّٰهِ وَرَسُوْلِهِ النَّبِيِّ الْاُمِّيِّ الَّذِيْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَكَلِمٰتِهٖ وَاتَّبِعُوْهُ لَعَلَّكُمْ تَهْتَدُوْنَ ۝١٥٨

Sen de ki, "Ey insanlar! Ben, gökler ve yerin saltanatına sahip olan Allah'ın hepinize (gönderdiği) Peygamberiyim. O'ndan başka, (hiçbir) İlah yoktur. O, diriltir ve öldürür. Onun için, siz (de) Allah'a inanın. (Hem) Allah'a, (hem de) O'nun sözlerine inanan, ümmî nebî olan (bu) Peygamberine inanın ve ona uyun ki, hidayete eresiniz.

(Araf suresi, ayet 159)

İslam, dinler arasında herhangi bir gerginlik, kırgınlık ve yanlış anlamanın oluşmaması için, ahlaki kurallarını da oluşturmuştur. İslam'ın sunduğu bu ahlaki kurallar, dürüstlüğü, kesin adaleti, ifade özgürlüğünü ve muhalefet etme hakkını herkese eşit derecede sunmakta ve garanti altına almaktadır.

Huzur-i Enver şöyle dedi:

Allah-u Teala bizi gerçekten ibadet eden kulları kılarak Kendi rahmet ve mağfiret örtüsüyle örtsün ve biz bu ayda feyz elde edenlerden olalım. **Bu günlerde özellikle cemaatimiz için dua edin; Allah-u Teala, Ahmediyetin düşmanlarının şerrini onlara döndürsün. Ümmet-i Müslim için de dua edin; Allah-u Teala onları zulmetmek ve birbirinin boynunu uçurmaktan alıkoysun, zamanın imamını kabul etsinler. Dünyanın genel durumu için de dua edin; büyük bir hızla felakete doğru gidiyorlar, Allah dünya insanlarına akıl versin ve onlar Allah-u Teala'yı tanısınlar, tanısınlar ki bu mahvoluştan kurtulabilsinler.**

Din adına mücadelede zorlama yoktur

Bir dinin, hem evrensel olma iddiasında bulunması, hem de dinler arasında gerginlik yaratması, olası bir durum değildir. Ayrıca insanoğlunu tek bir bayrak altında toplamak isteyen ve evrensel bir mesajı olan dinin, kendi öğretisini yaymak üzere güçten yana olması mümkün değildir.

Kılıçla ülkeler fethedilebilir, ama gönüller değil, güç karşısında başlar eğilse de, akıllar değil.

İslam, mesajının yayılması adına hiçbir zorbalığa müsaade etmez. Allah[cc] şöyle buyurmuştur:

لَآ اِكْرَاهَ فِي الدِّيْنِ ۙ قَدْ تَّبَيَّنَ الرُّشْدُ مِنَ الْغَيِّ ۚ

Dinde zorlama (caiz) değildir. Çünkü hak ile batıl arasındaki fark iyice ortaya çıkmıştır...

(Bakara suresi, ayet 257)

Hidayet ve sapıklığın farkı iyice açıklandıktan sonra, dinde zorlamaya hiç ihtiyaç yoktur. Her insan doğruluğu ve hidayeti inceleyip, onu seçip seçmeme konusunda hür olarak karar verebilir. Allah[cc] Peygamber Efendimize[sav] hitaben, toplumun ıslahı için sürdürülen çabalarda, güç kullanılmasına asla tevessül edilmemesi gerektiğini tembihlemektedir. O, aşağıdaki ayet ile bir ıslahçı olarak Peygamber Efendimizin[sav] makamını ve görevini açıklamaktadır.

فَذَكِّرْ ۗ اِنَّمَآ اَنْتَ مُذَكِّرٌ ۝٢١

لَسْتَ عَلَيْهِمْ بِمُصَيْطِرٍ ۝٢٢

O halde, (insanlara) nasihat et. Sen, ancak çok nasihat edensin. Onlar üzerinde gözetici (de) değilsin.

(Gâşiye suresi, ayetler 22-23)

Bu konuyu daha da açıklığa kavuşturmak üzere başka bir ayette ise şöyle buyurulmuştur:

فَاِنْ اَعْرَضُوْا فَمَآ اَرْسَلْنٰكَ عَلَيْهِمْ حَفِيْظًا ۭ اِنْ عَلَيْكَ اِلَّا الْبَلٰغُ ۭ

Yine (de) yüz çevirirlerse, Biz seni kendilerine gözetici olarak göndermedik. Şüphesiz senin (görevin,) ancak (sözü) iletmektir...

(Şûrâ suresi, ayet 49)

Mesajını tebliğ ederken bir tartışma çıkarsa yahut da muhalifler şiddete başvuracak olurlarsa, bu şartlar altında İslam, tahammül ve sabır telkin etmektedir. Müslümanlar birer sabır ve sebat örneği olmalıdırlar. Onlar, ellerinden geldiğince çatışmadan

kaçınmalıdırlar. Bundan dolayıdır ki, Müslümanlara bütün dünyada İslam'ın mesajını ulaştırma talimatı verilirken, kendilerine açık ve muayyen ahlaki kurallar da öğretilmiştir. Bu konu ile ilgili olarak Kuran-ı Kerim'de birçok ayet bulunmaktadır. Onlardan birkaçını konuyu açıklamak için aşağıda sunmaktayız:

اُدۡعُ اِلٰی سَبِیۡلِ رَبِّکَ بِالۡحِکۡمَۃِ وَالۡمَوۡعِظَۃِ الۡحَسَنَۃِ وَجَادِلۡہُمۡ بِالَّتِیۡ ہِیَ اَحۡسَنُ ؕ اِنَّ رَبَّکَ ہُوَ اَعۡلَمُ بِمَنۡ ضَلَّ عَنۡ سَبِیۡلِہٖ وَہُوَ اَعۡلَمُ بِالۡمُہۡتَدِیۡنَ﴿۱۲۶﴾

(Ey Peygamber!) Sen (insanları) hikmet ve güzel öğütle Rabbinin yoluna çağır. Onlarla en güzel (delil) ile tartış. Şüphesiz Rabbin, O'nun yolundan sapmış olanları en iyi bilir. Keza O, hidayete ermiş olanları (da) en iyi bilir.

(Nahl suresi, ayet 126)

اِدۡفَعۡ بِالَّتِیۡ ہِیَ اَحۡسَنُ السَّیِّئَۃَ ؕ نَحۡنُ اَعۡلَمُ بِمَا یَصِفُوۡنَ﴿۹۷﴾

Onların kötülüklerini, en güzel (yöntem) ile sav. Biz, onların söylediklerini çok iyi biliriz.

(Müminûn suresi, ayet 97)

وَالۡعَصۡرِ ۙ﴿۱﴾

اِنَّ الۡاِنۡسَانَ لَفِیۡ خُسۡرٍ ۙ﴿۲﴾

اِلَّا الَّذِیۡنَ اٰمَنُوۡا وَعَمِلُوا الصّٰلِحٰتِ وَتَوَاصَوۡا بِالۡحَقِّ ۬ۙ وَتَوَاصَوۡا بِالصَّبۡرِ ﴿۴﴾

(Her) çağı şahit olarak gösteriyorum. İnsan, şüphesiz (büyük bir) hüsran içindedir. Ancak inanan ve (yerli yerinde) iyi işler yapan, (hakka bağlı kalıp) birbirlerine (de) hakkı telkin eden ve (sabır gösterip) birbirlerine sabrı tavsiye edenler (ise bundan) müstesnadırlar.

(Asr suresi, ayetler 2-4)

ثُمَّ کَانَ مِنَ الَّذِیۡنَ اٰمَنُوۡا وَتَوَاصَوۡا بِالصَّبۡرِ وَتَوَاصَوۡا بِالۡمَرۡحَمَۃِ ؕ﴿۱۸﴾

Sonra o, iman edenler ve birbirlerine sabrı tavsiye edenlerden (keza) birbirlerine merhameti tavsiye edenlerden olur.

(Beled suresi, ayet 18)

میں وہ پانی ہوں جو آیا آسمان سے وقت پر
میں وہ ہوں نور خدا جس سے ہوا دن آشکار

Ben gökten tam zamanında inen suyum, günü aydınlığa kavuşturan İlahi nur da benim

Hz.Mirza Gulam Ahmad Kadiyani[as]

En iyi olanın ayakta kalması

Kuran-ı Kerim'e göre, bir dinin kalıcı olmasının ve son zaferinin dayanağı maddi bir güç olmayıp, aksine dinin sunduğu gerçek delillerdir. Bu konuda Kuran-ı Kerim'in tutumu çok açıktır. Ona göre, hakkı yok etmek ve batılı desteklemek için her ne kadar güç sarfedilirse edilsin, sonuç başarısız ve muratsız kalır. Delil gücü her türlü maddi silah karşısında eninde sonunda galip gelendir. Nitekim Kuran-ı Kerim şöyle buyurmuştur:

قَالَ الَّذِيْنَ يَظُنُّوْنَ اَنَّهُمْ مُّلٰقُوا اللّٰهِ ۙ كَمْ مِّنْ فِئَةٍ قَلِيْلَةٍ غَلَبَتْ فِئَةً كَثِيْرَةًۢ بِاِذْنِ اللّٰهِ ؕ وَاللّٰهُ مَعَ الصّٰبِرِيْنَ ۝٢٤٩

...Allah'a kavuşacaklarına kesin olarak inananlar dediler ki: "Nice küçük topluluklar, büyük topluluklara Allah'ın emriyle üstün gelmişlerdir. Allah sabredenlerle beraberdir."

(Bakara suresi, ayet 250)

İslam'ın üstünlük ve galebe düşüncesi, yukarıdaki ayet-i kerimenin ışığında anlaşılmaya çalışılmalıdır. Kuran-ı Kerim'in diğer bir ayeti ise şöyle buyurmaktadır:

رَضِيَ اللّٰهُ عَنْهُمْ وَرَضُوْا عَنْهُ ؕ اُولٰٓئِكَ حِزْبُ اللّٰهِ ؕ اَلَاۤ اِنَّ حِزْبَ اللّٰهِ هُمُ الْمُفْلِحُوْنَ ۝٢٢

...Allah onlardan razı oldu ve onlar (da) O'ndan razı oldular. Allah'ın topluluğu, işte bunlardır. İyi dinleyin! Şüphesiz, ancak Allah'ın topluluğu başarıya ulaşandır.

(Mücadele suresi, ayet 23)

İslam tarihinde gerçekleşen ilk savaş Bedir savaşıdır. Bu savaşta Müslümanların küçük bir grubu ile Mekkeli müşriklerin sayıca çok üstün ve donanımlı bir ordusu karşı karşıya gelmişlerdi. Müslümanlar sayıca çok küçük oldukları gibi, silahları da neredeyse yok denecek kadar azdı. Böyle bir durumda Müslümanlara nefsi müdafa için bir savaş musallat edildiği halde, onlar kişisel bekaları için değil, aksine inançlarını korumak üzere savaşmaya mecbur kalmışlardı. Nitekim Kuran-ı Kerim bu konu ile ilgili şunu buyurmuştur:

لِّيَهْلِكَ مَنْ هَلَكَ عَنْۢ بَيِّنَةٍ وَّ يَحْيٰى مَنْ حَيَّ عَنْۢ بَيِّنَةٍ ؕ وَاِنَّ اللّٰهَ لَسَمِيْعٌ عَلِيْمٌ ۝٤٢

...(Allah,) delil ile helâk olmuş olan, artık helâk olsun ve delil ile dirilmiş olan, artık dirilsin diye, (böyle yaptı). Şüphesiz Allah, en iyi işiten ve en iyi bilendir.

(Enfâl suresi, ayet 43)

Aslında bu, insanoğlunun gelişiminde en önemli role sahip olan ilkedir. Bunun özeti, en iyi olanın ayakta kalmasıdır. Buna göre uygun ve daha iyi olan varlığını devam ettirir. Yaşamdaki gelişiminin yöntemi, işte budur.

İfade özgürlüğü

Herhangi bir mesajı dünyaya yaymak için, hatta insanın onur ve şerefini korumak için ifade özgürlüğünün büyük bir önemi vardır. Öte yandan insanın onuruna sahip çıkmayan ve onu korumayan din de, din değildir. Daha önce anlatıldığı üzere, bu sebeple İslam dininin ifade özgürlüğüne müsaade etmemesi mümkün değildir. Aksine, İslam'ın ifade özgürlüğünü desteklediği gibi, başka hiçbir ideoloji ve din ona sahip çıkmamıştır. Kuran-ı Kerim şöyle buyurmaktadır:

وَقَالُوْا لَنْ يَّدْخُلَ الْجَنَّةَ اِلَّا مَنْ كَانَ هُوْدًا اَوْ نَصٰرٰى ؕ تِلْكَ اَمَانِيُّهُمْ ؕ قُلْ هَاتُوْا بُرْهَانَكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۱۱۱﴾

"Yahudi ve Hıristiyan olanlardan baş¬ka, hiç kimse Cennet'e girmeyecek," derler. Bu (sadece) onların temennileridir. (Onlara) de ki: "Eğer doğruysanız delilinizi ge¬tirin."

(Bakara suresi, ayet 112)

اَمِ اتَّخَذُوْا مِنْ دُوْنِهٖۤ اٰلِهَةً ؕ قُلْ هَاتُوْا بُرْهَانَكُمْ ۚ هٰذَا ذِكْرُ مَنْ مَّعِيَ وَذِكْرُ مَنْ قَبْلِيْ ؕ بَلْ اَكْثَرُهُمْ لَا يَعْلَمُوْنَ ۙ الْحَقَّ فَهُمْ مُّعْرِضُوْنَ ﴿۲۴﴾

Onlar, O'ndan başka tanrılar mı edindiler? (Sen onlara) de ki: "Kesin delilinizi getirin. İşte (bu Kuran,) benimle beraber olanların zikridir, benden önce geçmiş olanların (da) zikridir." Aslında onların çoğu hakkı tanımazlar. Onlar zaten yüz çevirenlerdir.

(Enbiya suresi, ayet 25)

وَنَزَعْنَا مِنْ كُلِّ اُمَّةٍ شَهِيْدًا فَقُلْنَا هَاتُوْا بُرْهَانَكُمْ فَعَلِمُوْۤا اَنَّ الْحَقَّ لِلّٰهِ وَضَلَّ عَنْهُمْ مَّا كَانُوْا يَفْتَرُوْنَ ﴿۷۵﴾

Biz her ümmetten bir şahit çıkaracağız. Sonra (da,) "Delilinizi ge¬tirin," diyeceğiz. O zaman onlar, (en mükemmel) hakkın Allah'ın (Katında) olduğunu anlayacaklar. İftira ettikleri (de) onlardan kaybolup gidecek.

(Kasas suresi, ayet 76)

اَمْ لَكُمْ سُلْطٰنٌ مُّبِيْنٌ ۙ﴿۱۵۷﴾
فَاْتُوْا بِكِتٰبِكُمْ اِنْ كُنْتُمْ صٰدِقِيْنَ ﴿۱۵۸﴾

Yoksa (elinizde) apaçık bir delil mi var? Eğer doğru iseniz, (içinde böyle bir şey yazılı olan) kitabınızı getirin.

(Saffat suresi, ayet 157-158)

İfade özgürlüğünün sınırları

Günümüzde bütün dünya özgürlük naraları ile çınlamaktadır. Bazı yerlerde bu naraların şiddeti daha az

iken, diğer bazı yerlerde ise oldukça fazladır. Dünyanın farklı bölgelerinde bu naralardan değişik mefhum ve manalar çıkarılmaktadır. İfade özgürlüğünün değeri ve önemi hakkında, insanın, ilmini ve şuurunu arttırmakta olduğu bir gerçektir. Dünyanın her yerinde özgürleşmeye şiddetle ihtiyaç duyulmaktadır, ama hangi unsurlardan? Acaba yabancı güçlerden mi, diktadan mı, faşizmden mi, teokratiklikten mi, yoksa başka totaliter rejimlerden mi özgürleşmek isteniyor? Acaba zulüm ve haksızlığa dayanan demokrasilerden mi, yoksa bozuk bürokrasilerden mi kurtulmak isteniyor? İnsanoğlunun bugünkü huzursuzluğu, zengin ulusların fakir ülkeleri sömürmesinden mi ileri gelmekte, yoksa o, cehalet, batıl inanç veya cinsel takıntıların bir sonucu mudur? Doğrusu, günümüzde insanın bunların tamamından özgürleşmeye ihtiyacı bulunduğudur.

İslam, insanoğlunu bütün bu bela ve sıkıntılardan kurtarmak istemektedir. Ancak bu hedefe ulaşmak üzere o, fitne fesat ve huzursuzluğa neden olan herhangi bir yolun tercih edilmesinden yana değildir. Toplumun bu tür hastalıklardan kurtulması adına İslam, suçsuz ve masum insanların hedef olacağı herhangi bir kör intikamın yolunun açılmasına izin vermemektedir. Bu konuda onda mevcut bulunan öğreti şöyledir:

وَاللّٰهُ لَا يُحِبُّ الْفَسَادَ۝

...Allah, fesadı hiç sevmez.

(Bakara suresi, ayet 206)

İslam, diğer dinler gibi dengeli bir özgürlüğe vurgu yapmaktadır. İslam'a göre özgürlük binası karşılıklı fedakârlık ruhu üzerine inşa edilmelidir. Fert toplum için bazı sorumluluklara katlanırken, toplum da ona bazı hakları tanımalıdır. Söz konusu toplum olduğunda mutlak bir özgürlük narası, bütünüyle boş, anlamsız, fitrata aykırı ve hakikatten uzaktır. Bazen özgürlüğün anlamı öylesine yanlış algılanıp, yanlış uygulanır ki, ifade özgürlüğü gibi güzel bir ilke bile son derece çirkin ve kötü bir şekil alır. Birbirine küfür etmenin ve diğerlerinin şerefi ve izzetine saldırmanın ya da pak ve kutsal zatlara hakarette bulunmanın neresi özgürlük olabilir ki?

Mukaddes değerlere hakaret edilmesi

İfade özgürlüğüne gelince, İslam diğer dinlere nazaran bir adım daha ilerdedir. Dine ve dinin mukaddes kıldığı değerlere hakaret, şüphesiz ahlaken kınanması gereken bir durumdur. Ancak İslam yine de bunun için hiçbir zahiri ve bedensel cezaya hükmetmemiştir. Çağımızda yaygın olan kanıya göre, İslam'da dini değerlere hakaretin bir cezası var diye düşünülmektedir. Ancak ben bizzat Kuran-ı Kerim'in derinlerine inerek sıklıkla bu konuyu incelediğim halde, dini değerlere hakaretin cezasını açıklayan ve bunun insanoğlu tarafından infazını bildiren tek bir ayet bile bulamadım. Şüphesiz Kuran-ı Kerim, diğer insanların hassas duygularını yaralayan böylesi ahlaksız ve yakışıksız söz ve fiillere izin vermemektedir. Buna rağmen Kuran-ı Kerim, bu tür bir küstahlık karşısında ise, bu dünyada hiçbir cezayı önermemektedir. Ona göre, hiçbir insan bu konuda bir başkasını cezalandırma yetkisine sahip değildir.

Kuran- Kerim'de dinin mukaddes değerlerinin hiçe sayılmasından bahseden beş yer bulunmaktadır. Bu konu genel olarak aşağıdaki ayetlerde açıklanmıştır:

وَقَدْ نَزَّلَ عَلَيْكُمْ فِي الْكِتٰبِ اَنْ اِذَا سَمِعْتُمْ اٰيٰتِ اللّٰهِ يُكْفَرُ بِهَا وَيُسْتَهْزَاُ بِهَا فَلَا تَقْعُدُوْا مَعَهُمْ حَتّٰى يَخُوْضُوْا فِيْ حَدِيْثٍ غَيْرِهٖٓ ۚ اِنَّكُمْ اِذًا مِّثْلُهُمْ ۗ اِنَّ اللّٰهَ جَامِعُ الْمُنٰفِقِيْنَ وَالْكٰفِرِيْنَ فِيْ جَهَنَّمَ جَمِيْعًا ۙ﴿۱۴۰﴾

(Allah) bu Kitap'ta size, "Allah'ın ayetlerinin inkâr edildiğini ve onlarla alay edildiğini duyduğunuzda, (bu alay edenler) başka bir sözle meşgul olmadıkça, onlarla beraber oturmayın, (yoksa) sizler (de) şüphesiz onlar gibi olursunuz," diye bir emir indirmiştir. Allah, münafıklarla kâfirlerin hepsini mutlaka Cehennem'de toplayacaktır.

(Nisa suresi, ayet 141)

وَاِذَا رَاَيْتَ الَّذِيْنَ يَخُوْضُوْنَ فِيْٓ اٰيٰتِنَا فَاَعْرِضْ عَنْهُمْ حَتّٰى يَخُوْضُوْا فِيْ حَدِيْثٍ غَيْرِهٖ ۗ وَاِمَّا يُنْسِيَنَّكَ الشَّيْطٰنُ فَلَا تَقْعُدْ بَعْدَ الذِّكْرٰى مَعَ الْقَوْمِ الظّٰلِمِيْنَ﴿۶۸﴾

Ayetlerimiz hakkında beyhude konuşanları gördüğünde, başka bir söze

geçene kadar, onlardan uzak dur. Eğer şeytan sana unutturursa, hatırladıktan sonra zalim insanlarla beraber oturma.

(Enam suresi, ayet 69)

Dinin mukaddes değerlerine hakaret ileri derece mekruh ve tiksindirici bir davranış olmasına rağmen, Kuran-ı Kerim'in buyurduğu tepki ne kadar güzeldir. Bir taraftan İslam, dini değerlere hakaret edenlere ceza vermek konusunda kimseye izin vermezken, diğer taraftan o, bu tür davranışlarda bulunanların meclisini, onları protesto ederek terk etmemizi emir buyurmaktadır. Dini değerlerin hiçe sayılıp, onlarla alay edildiği ortamlardan insan bu şekilde uzaklaşmalıdır. Bu tür insanların aleyhinde herhangi bir sert adım atmak şöyle dursun, Kuran-ı Kerim onlarla daimi olarak ilişkinin kesilmesi hakkında da bir emir vermemektedir. Kuran-ı Kerim tarafından açıkça emredilen, sadece onlar hakarette bulundukları müddetçe, onlardan uzak durulması yönündedir. Diğer taraftan Enam suresinin başka bir ayetinde de bu konu işlenmiştir. Bu ayet sadece Allah'cc hakkında bir küstahlıktan bahsetmeyip, putlar ve ilah olarak tapılan diğer varlıklara karşı yapılan hakaretten de bahsetmektedir. Bu ayeti okuduğunda, insanın Kuran öğretisinin güzelliğinden etkilenmemesi mümkün değildir.

وَلَا تَسُبُّوا الَّذِيْنَ يَدْعُوْنَ مِنْ دُوْنِ اللّٰهِ
فَيَسُبُّوا اللّٰهَ عَدْوًاۢ بِغَيْرِ عِلْمٍ ۭ كَذٰلِكَ زَيَّنَّا
لِكُلِّ اُمَّةٍ عَمَلَهُمْ ۠ ثُمَّ اِلٰى رَبِّهِمْ مَّرْجِعُهُمْ
فَيُنَبِّئُهُمْ بِمَا كَانُوْا يَعْمَلُوْنَ ۝

Onların (ibadetlerinde) çağırdıkları, Allah dışındakilere sövmeyin. Yoksa onlar (da) düşman olup bilgisizliklerinden ötürü Allah'a söverler. İşte Biz, böylece her kavime yaptıklarını güzel olarak gösterdik. Sonunda dönüp Rablerine gidecekler. O (da,) onlara bütün yaptıklarını bildirecek.

(Enam suresi, ayet 109)

Bu ayetin direk olarak Müslümanlara hitap etmesi dikkate değer bir durumdur. Müslümanlara müşriklerin putlarına ve diğer varsayılan ilahlarına hakaret etmemeleri öğretilmiştir. Onlardan birisi bunu yapacak olsa, muhalifler de tepki olarak Allah'acc hakaret edebilirler. Allahcc veya putlar için söz konusu olabilecek bu ha-

karetin ise, hiçbir bedensel cezası önerilmemiştir. Bu öğreti çok derin hikmetler taşımaktadır. Eğer bir kimse başkasının dini duygularını incitecek olursa, o zaman karşı taraf da bunu yapma hakkına sahip olur. Diğer taraf bir tepki olarak hakarette bulunduğunda, hakaret edilen dinin hak üzerinde olup olmadığına bakılmaz. Her iki taraf da eşit haklara sahiptir. Netice olarak, eğer bir kimse bu suçu işledi ise, intikamı da aynı tarzda olacaktır. Bu durum aynen birisinin başkasına bedensel eziyet vermesine benzemektedir. Bunun cezası da aynı şekilde bedensel eziyettir. Ancak bunun bir tek şartı vardır ki, intikamını alan kişi hiçbir şekilde haddi aşmayacaktır. Kuran-ı Kerim dini değerlere hakaretten bahsederken, Hz.Meryem[as] ve Hz.İsa'dan[as] da söz etmektedir:

وَّبِكُفْرِهِمْ وَقَوْلِهِمْ عَلٰى مَرْيَمَ بُهْتَانًا عَظِيْمًا ۙ﴿۱۵۷﴾

Bir de kâfirliklerinden ve Meryem'e büyük bir iftirada bulunmalarından dolayı.

(Nisa suresi, ayet 157)

Bu ayet-i kerime, Yahudilerin kınanması gereken ve artık tarihe mal olmuş, Hz.İsa[as] ve annesine yapılmış hakaretlerden bahsetmektedir. Yahudiler Hz.Meryem'i[as] iffetsizlikle suçlamışlardı. Onlara göre Hz.İsa'nın[as] doğumu da itiraz mahallindeydi. Yahudilerin suçlamaları, bu her iki mukaddes insanın şanına karşı büyük bir küstahlıktır. Bu ayet, Yahudilerin suçlamasını büyük bir iftira diye nitelendirmektedir. İleri derecede eziyet veren bu küstahlığı ve hakareti, bu ayet-i kerime şiddetle kınamaktadır. Ancak buna rağmen, bu saygısızlık ve küstahlık karşısında herhangi bir fiziksel cezadan bahsetmemesi ise şaşırtıcı bir durumdur. Bu ayet, Hz.Meryem[as] ve Hz.İsa'ya[as] hakaret ettikleri için Yahudileri kınamaktadır. Ancak Hıristiyanlar Allah'ın[cc] şanına hakaret ettikleri için, Allah[cc] da bizzat kendilerini kınamaktadır. Onların Allah'a[cc] eş ve oğul isnat etmeleri, O'na büyük bir hakarettir. Kuran-ı Kerim Hıristiyanların bu hakaretini en büyük kötülük olarak tanımlamaktadır. Buna rağmen, bu suçun hiçbir fiziksel cezası beyan edilmemiştir. Allah[cc] hakkında böyle küstahça davrananlar için herhangi bir mahkemenin kurulmasına da cevaz verilmemiştir. Bu

konuda Hıristiyanları kınayan Kuran-ı Kerim'in ilgili ayeti aşağıdadır:

مَا لَهُمْ بِهٖ مِنْ عِلْمٍ وَّلَا لِاٰبَآئِهِمْ ؕ كَبُرَتْ كَلِمَةً تَخْرُجُ مِنْ اَفْوَاهِهِمْ ؕ اِنْ يَّقُوْلُوْنَ اِلَّا كَذِبًا ۝

Bu hususta ne kendilerinin, ne (de) atalarının bir bilgisi yoktur. Ağızların¬-dan çıkan söz ne büyüktür. Onlar, ancak yalan söylerler.

(Kehf suresi, ayet 6)

Şimdi ise çok nazik ve hassas bir konuya değineceğiz. Hassas ve nazik dememizin sebebi, çağımızın Müslümanlarının Peygamber Efendimizesav yapılan hakaretler karşısında her zamankinden daha hassas davranmalarından kaynaklanmaktadır. Ancak İslam tarihinde Peygamber Efendimizesav yapılan hakaretler ile ilgili karşımıza çıkan bir olay bulunmaktadır. Bu öylesine ileri derecede bir hakaretti ki, bizzat Kuran-ı Kerim onu kayda geçirmiştir. Bu olay Abdullah Bin Ubey Bin Selul ile ilgilidir. İslam tarihinde bu kimse münafıkların reisi olarak anılmaktadır. Bir savaştan geri dönüşte o, etrafında bulunanlara dedi ki: "Medine'nin en şerefli insanı (Abdullah,) oradaki (hâşâ) en aşağılık insanı (Peygamber Efendimizsav) Medine'den çıkaracaktır." Kuran-ı Kerim bu olaydan şu kelimeler ile bahsetmektedir:

يَقُوْلُوْنَ لَئِنْ رَّجَعْنَاۤ اِلَى الْمَدِيْنَةِ لَيُخْرِجَنَّ الْاَعَزُّ مِنْهَا الْاَذَلَّ ؕ وَلِلّٰهِ الْعِزَّةُ وَ لِرَسُوْلِهٖ وَ لِلْمُؤْمِنِيْنَ وَلٰكِنَّ الْمُنٰفِقِيْنَ لَا يَعْلَمُوْنَ ۝

Onlar derler ki: "Medine'ye dönersek, en şerefli olan, en aşağılık olanı oradan mutlaka çıkaracaktır." Oysa şeref, ancak Allah'ın, Peygamberi'nin ve müminlerindir. Oysa münafıklar (bunu hiç) bil¬mezler.

(Münafikun suresi, ayet 9)

Bu ifadeden ashabı, Peygamber Efendimizesav yapılan hakareti iyice anlamışlardı. Münafıkların reisinin bu cüreti onları çok kızdırmıştı. Onlara izin verilse, Abdullah'ı parampar-ça edecek kadar öfkelenmişlerdi. Bu olay onları öylesine kızdırmıştı ki, Abdullah'ın oğlu bile Peygamber Efendimizinsav hizmetine gelip, babasını kendi elleri ile öldürmek üzere Resulullah'dansav izin istemişti. O, bunun gerekçesi olarak şu kelimelerle Peygamber Efendimizdensav

ricada bulunmuştu: "Eğer benden başkası babamı öldürürse, ilerde cahilce düşüncelerden dolayı içimde babamın katiline karşı intikam duyguları ortaya çıkabilir." İnsanın kendisine ya da yakınlarına yapılan en ufak bir hakaretin intikamını alması, asırlardır Arap kültürünün bir parçası olmuştur. Herhalde o, bu geleneği düşünerek bunu yapmak arzusunu taşımaktaydı, ama Peygamber Efendimiz[sav] ne oğluna, ne de bir başkasına münafıkların reisine herhangi bir ceza vermek üzere izin vermemiştir.

(İbn İshak, Es-Siretü'n Nebeviyye İbn Hişam, c.3 s.155)

Bu savaştan geri döndükten sonra, Abdullah Bin Ubey Bin Selul korkusuz bir şekilde ve emniyet içinde hayatını Medine'de geçirdi. O tabi bir ölüm ile dünyadan göçtüğünde, Peygamber Efendimizin[sav] davranışları sahabelerini şaşırtmıştı. Çünkü o, babasının kefeni olarak kullanılmak üzere üst elbisesini Abdullah'ın oğluna vermişti. Aslında onun bu davranışı Allah[cc] tarafından Abdullah'ın bağışlanması için bir rica şeklindeydi. Şüphesiz ashap arasında, keşke varı yoğu verip, karşılığında Abdullah'ın oğlundan Peygamber Efendimizin[sav] elbisesini alabilsek diye arzu edenler bulunmaktaydı. Peygamber Efendimiz[sav] bununla da yetirmeyip, bu kimsenin cenazesini de kıldırmaya karar verdi.

Münafıkların reisinin bu ağır suçunu unutamayan ashabı, Peygamber Efendimizin[sav] bu kararına şaşırmış olmalıydılar ki, sessiz kalan ashabın duygularına Hz.Ömer[ra] tercüman oldu. Peygamber Efendimiz[sav] cenazesini kıldırmak üzere yola koyulduğunda, Hz.Ömer[ra] karşısına çıktı ve kararını gözden geçirmesi için kendisinden ricada bulundu. Bunu yaparken Peygamber Efendimize[sav] Kuran-ı Kerim'in bir ayetini hatırlattı. Bu ayet bazı münafıklar hakkında, Peygamber Efendimiz[sav] onlar için yetmiş kez istiğfar etse dahi, haklarında şefaatinin kabul edilmeyeceğini açıklamaktaydı. Arapçada yetmiş kelimesinden sadece mutlak sayı değeri kastedilmeyip, bir işin çok sıklıkla yapılması hakkında da bu ifade kullanılır. Ayet-i kerimede de bu kelime aynı şekilde "çok sık" anlamında kullanılmıştır. Kısacası Peygamber Efendimiz[sav] Hz.Ömer'i[ra] dinledi ve

gülümseyerek ona, "Ömer önümden çekil. Ben Allah'ın Resulüyüm. Senden daha iyi bilirim. Onun için yetmiş kere af talep etmeme rağmen, Allah onu bağışlamazsa, ben de onun için yetmişten daha fazla istiğfarda bulunacağım." Daha sonra Peygamber Efendimiz[sav] onun cenazesini kıldırmıştır.

(Buhari, Kitab'ı Cena'iz)

Peygamber Efendimize[sav] hakaret edenler için ölümden başka bir cezaya rıza göstermeyenleri susturmak üzere bu örnek yeterli değil mi? Şüphesiz, ancak böyle bir öğretiye sahip olan bir din, dinler arası barışı sağlamak iddiasında haklıdır.

Dinler arası dayanışma

Dinlerin ilişkileri konusunda İslam bir adım ileridedir ve şöyle buyurmaktadır:

يٰٓاَيُّهَا الَّذِيْنَ اٰمَنُوْا لَا تُحِلُّوْا شَعَآئِرَ اللّٰهِ
وَلَا الشَّهْرَ الْحَرَامَ وَلَا الْهَدْيَ وَلَا الْقَلَآئِدَ
وَلَآ آٰمِّيْنَ الْبَيْتَ الْحَرَامَ يَبْتَغُوْنَ فَضْلًا
مِّنْ رَّبِّهِمْ وَرِضْوَانًا ؕ وَاِذَا حَلَلْتُمْ
فَاصْطَادُوْا ؕ وَلَا يَجْرِمَنَّكُمْ شَنَاٰنُ قَوْمٍ
اَنْ صَدُّوْكُمْ عَنِ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ اَنْ
تَعْتَدُوْا ۘ وَتَعَاوَنُوْا عَلَى الْبِرِّ وَالتَّقْوٰى ۖ
وَلَا تَعَاوَنُوْا عَلَى الْاِثْمِ وَالْعُدْوَانِ ۖ
وَاتَّقُوا اللّٰهَ ؕ اِنَّ اللّٰهَ شَدِيْدُ الْعِقَابِ ۝

..Bir kavmin, sizi Mescid-i Haram'dan alıkoyarak, size karşı duyduğu düşmanlık, onlara karşı sizi aşırılığa sürüklemesin. İyilik yapmakta ve takvayı benimsemek konusunda yardımlaşın. Günah işlemek ve aşırı davranmakta birbirinize yardımcı olmayın. Allah'ın takvasını benimseyin. Şüphesiz Allah, ceza (vermekte) çok şiddetlidir.

(Maide suresi, ayet 3)

Kısacası Kuran-ı Kerim, din düşmanlığından dolayı Müslümanlara saldıran muhaliflere karşı bile adaletli davranmayı emretmektedir. Müslümanlar ile hiç savaşmayan gayrimüslimlerden bahsederken ise, Kuran-ı Kerim şunları söylemektedir:

عَسَى اللّٰهُ اَنْ يَّجْعَلَ بَيْنَكُمْ وَبَيْنَ الَّذِيْنَ
عَادَيْتُمْ مِّنْهُمْ مَّوَدَّةً ؕ وَاللّٰهُ قَدِيْرٌ ؕ
وَاللّٰهُ غَفُوْرٌ رَّحِيْمٌ ۝

لَا يَنْهٰكُمُ اللّٰهُ عَنِ الَّذِيْنَ لَمْ يُقَاتِلُوْكُمْ
فِي الدِّيْنِ وَلَمْ يُخْرِجُوْكُمْ مِّنْ دِيَارِكُمْ
اَنْ تَبَرُّوْهُمْ وَتُقْسِطُوْٓا اِلَيْهِمْ ؕ اِنَّ اللّٰهَ
يُحِبُّ الْمُقْسِطِيْنَ ۝

Allah'ın, sizinle onlardan düşmanlık beslediklerinizi arasında bir sevgi yaratması (pek) muhtemeldir. Allah, (her şeye daima) gücü yetendir. Allah, çok bağışlayan ve çok rahmet edendir. Allah, din uğruna sizinle savaşmayanlara ve sizi evlerinizden çıkarmamış olanlara iyilikte bulunmaktan ve adaletli davranmaktan, sizi alıkoymaz. Şüphesiz Allah, adalet edenleri sever.

(Mümtehine suresi, ayetler 8-9)

Müslümanlara verilen öğretiye göre, onlar tevhidin yayılışı için Ehl-i Kitabı işbirliğine davet etmelidirler. Çünkü tevhid onların ortak inancıdır. Kuran-ı Kerim'in aşağıdaki ayetinin mefhumu da budur. Ortak değerler üzerinde

durulmalıdır. Bundan hedeflenen insanoğlunun faydalanması için programlar hazırlanması ve ihtilaflı meseleler ile boş yere uğraşarak fesat çıkarılmasına fırsat verilmemesidir.

قُلْ يٰٓاَهْلَ الْكِتٰبِ تَعَالَوْا اِلٰى كَلِمَةٍ سَوَآءٍۢ بَيْنَنَا وَبَيْنَكُمْ اَلَّا نَعْبُدَ اِلَّا اللّٰهَ وَلَا نُشْرِكَ بِهٖ شَيْـًٔا وَّ لَا يَتَّخِذَ بَعْضُنَا بَعْضًا اَرْبَابًا مِّنْ دُوْنِ اللّٰهِ ؕ فَاِنْ تَوَلَّوْا فَقُوْلُوا اشْهَدُوْا بِاَنَّا مُسْلِمُوْنَ ۝۶۴

De ki: "Ey Ehl-i Kitap! (Sizinle bizim) aramızda ortak olan söze gelin. Allah'tan başka kimseye ibadet etmeyelim, O'na hiçbir şeyi ortak koşmayalım ve Allah'ı bırakıp birbirimizi Rab edinmeyelim." Ama onlar yine de yüz çevirirlerse, siz onlara, "(Allah'a) itaat ettiğimize şahit olun," deyin.

Sonuç

Yeryüzünde bulunan dinler, dünya barışı için anlamlı bir rol üstlenebilirler mi? Bunun öncesinde, farklı dinlerin takipçileri ve diğer gruplar arasında barışın tesisi için, dinlerinin nasıl bir rol oynadıklarını incelememiz gerekir. Acaba farklı dinler barış içinde yaşamayı öğrenebilirler mi? Eğer materyalizmin gelişmekte olan etkilerini göz önünde bulunduracak olursak ve dünyanın manevi lezzetler yerine, maddi ve cinsel lezzetlere önem verdiğine bakılırsa, bu durumda dinin rolünün bir öneminin kalmadığı inancına kapılmak söz konusu olabilir. Bunun neticesinde dinin önemsiz bir faktör olarak tamamen yok sayılacağı bile akla gelebilir.

Esefle çıkarılan bu sonuçla hemfikir olmadığımızı belirtmek istiyoruz. Bize göre din, dünya barışında önemli bir rol oynamaya devam edecektir. Söz konusu dinler, dâhili ve harici tutumlarını olumlu manada değiştirmedikçe de, bu olumsuz bir rol olarak ortaya çıkacaktır. Din, barışın tesisi için önemli bir rol oynamalıdır. Her din, farklı dinler ve dini fırkalar arasında yayılan anlaşmazlıkların ortadan kaldırılması, hoşgörünün yayılması, ayrıca yaşa ve yaşamaya izin ver ilkesinin yerleşmesi için kendi sorumluluğunu yerine getirmelidir. Üzülerek söylememiz gerekir ki, çağımızda barışın yerleştirilmesi adına dinlerin rolü yok denecek kadar azdır. Ancak bunun tersine, fesat çıkarmak ve kan akıtmak için, günümüzde din hala en etken güç olarak

kullanılmaktadır. Dertler ve müsibetlerin ortaya çıkmasında dinin gücü küçümsenmemelidir. Kısacası, eğer biz dünya üzerinde barış temennisinde bulunuyorsak, o zaman bu konudaki eksikliklerin giderilmesi gerekir. Bu önemli sorun çözülmeden, dünya barışı ile ilgili rüyanın gerçekleşmesi mümkün değildir. Dâhili durumlar için bile dinin gücü menfi olarak kullanılabilir. Aynı dine mensup insanların dini duyguları, dindaşları aleyhinde harekete geçirilebilir. Azınlık olmaları sebebiyle onların üzerlerine dert ve müsibet dağları yıkılabilir.

İslam tarihi, bu tür korkunç ve çirkin olaylarla dopdoludur. İslam gibi bir barış dini, diğer masum Müslümanların huzur ve barışını yok etmek üzere kullanılmıştır. Bu mazlumlar şüphesiz Müslümandırlar. Tek suçları ise çoğunluğun kendilerine musallat etmek istediği din anlayışını benimsememiş olmalarıdır. İslam adı altında Müslümanlara zulmedildiği, İslam tarihinden ispatlanan bir durumdur. Müslümanların kendi dindaşlarına karşı bin dörtyüz sene içerisinde kutsal savaş adı altında açtıkları savaşlar, Hıristiyanlara karşı yapılan haçlı savaşları karşısında, sayıca daha fazla ve çok daha şiddetlidirler. Bu fasıl henüz sona ermiş değildir. Pakistan'da azınlık olan Müslüman Ahmediler ve Şii Müslümanlara karşı genellikle vuku bulan hadiseler dikkatimizi bu acı gerçeğe çekmek üzere yeterlidir. Bu durum, çok önce bitmesi gereken şerrin hala olduğu gibi devam ettiğini göstermektedir. Hıristiyanlar da dindaşlarına zulmetmişlerdir. Üzerinden çok geçti diye Avrupa ve Amerika'daki tarih sayfalarına defnedilmiş zulümler zihinlerden silinmiş olsa da, günümüzde sadece İrlanda'da süregelen dini ve siyasi çekişmelere bir bakmak bile yeterli olacaktır. Dünyanın diğer bölgelerinde de Hıristiyanlık içindeki dâhili çekişmelerin gizli tehlikeleri varlığını sürdürmektedir. Şu an bu bölgeler, başka kavgalar ve tartışmalarla uğraşmakla meşgullerdir. Hindistan'da Hindu ve Müslümanlar arasındaki fesatlar, Nijerya'da Hıristiyan ve Müslümanların arasındaki çekişmeler, Orta Doğuda Yahudiler ve Müslümanlar arasında süregelen savaşlar, Yahudiler ve Hırsitiyanların nazik ve hassas, iktisadi ve

siyasi ilişkileri ve bunların bozulmaya son derece müsait olması, aslında bu gizli tehlikelere işaret eden durumlardır. Bu tehlikeler, din dünyasında her an lav püskürtmeye hazır bir volkan gibidir. Bu meseleler ile ilgili tutumların düzeltilmesinin önemi fazlasıyla açıktır. İslam'a göre bu sorunların çözümü nedir? Bununla ilgili ayrıntılardan yukarıda bahsedilmiştir. Aşağıda ise bu konu ile ilgili önemli maddeleri özet bir şekilde zikretmek suretiyle, bu konuyu tamamlamak istiyoruz.

1) İster İslam'ı hak din olarak kabul etsin, isterse etmesin, dünyanın bütün dinleri, İslam'ın bu temel ilkesini uygulamak suretiyle, gerek içteki kavgaları gerekse diğer dinlerle olan ihtilafları çözmek adına, asla güç kullanımına müsaade etmemelidirler. Her ferdin inanç özgürlüğü garanti altına alınmalıdır. Herkes dinini seçme konusunda özgür olup, inançlarını ilan etmek, ona uymak, onu tebliğ etmek, diğer bir inancı yanlış bulup terk etmek veya dinini ve inanışını değiştirmek konusunda tamamen hür kılınmalıdır ve bu özgürlükler daima korunmalıdır.

2) Tüm dinlerin takipçileri İslami prensibe uyarak, hiç olmazsa tüm dinlerin kurucularına ve mukaddes kabul ettiklerine saygı göstermelidirler. Diğer dinler, İslam'ın doğruluk hakkındaki evrensel görüşü ile mutabık olmasalar da, Yahudilik, Hıristiyanlık, Budizm, Konfüçyüsçülük, Hinduizm, Zerdüştlük gibi bakış açılarından, başka dinleri yalancı sayıp, Allah[cc] ile hiçbir alakaları bulunmadığını düşünseler bile, yine de her dinin mukaddes kabul ettiklerine saygı göstermelidirler. Bunu yaparlarken ilkelerinden taviz vermelerine de ihtiyaç yoktur. Karşılıklı saygı göstermek, temel insan haklarından ileri gelen bir durum olduğundan, herkes bunu kabul etmelidir ve böylelikle insanların dini hassasiyet ve duygularının incitilmesinden de kaçınılmalıdır.

3) Dinin kurucularına ve mukaddes saydıklarına karşı saygı, hiçbir ulusal ya da uluslar arası hukukla sağlanılacak bir durum değildir. Anlaşılması gereken, ilke olarak mukaddes değerlere hakaret karşısında insan eliyle cezaya iznin olmadığıdır. Bu yüzden halk bilinçlendirilerek, bu davranışların ahlaksız, akıldan yoksun ve tiksindirici olduğu kendilerine açıklanmalıdır.

4) Bu yüzyılın başında Müslüman Ahmediye Cemaatinin başlattığı dinler arası konferanslar gibi, bu tarz toplantıların geniş ölçekte düzenlenmesi teşvik edilmelidir. Bu konferansların taşıması gereken özellikler kısaca şöyle sayılabilir:

a. Bütün konuşmacılar, diğer dinlere çamur atmadan, mensup oldukları dinlerin ilgi çeken taraflarını ve kendilerine has güzelliklerini anlatmalıdırlar.

b. Her konuşmacı samimiyetle diğer dinlerin güzel taraflarını aramaya çalışmalıdır ve konuşmasında bunlardan bahsedip, onlardan etkilendiğini de belirtmelidir.

c. Her konuşmacı, diğer dinlerin kurucularının karakteri ve ahlakını takdir etmelidir. Örneğin bir Yahudi konuşmacı, Peygamber Efendimizin[sav] güzel vasıflarından bahsederken, dini inançlarından taviz vermeden onun bazı güzelliklerini övebilir. Aynen bunun gibi, Müslüman bir konuşmacı da Hz.Krişna[as] hakkında konuşabilir. Öte yandan bir Hindu, Hz.İsa'nın[as], bir Budist ise, Hz.Musa'nın[as] sireti hakkında söz söyleyebilir. 1930'lu yıllarda, Müslüman Ahmediye Cemaati tarafından Hindular ve Müslümanların ilişkilerini iyileştirmek için bu tür faydalı ve makbul konferanslar düzenlenmekteydi.

d. Yukarıda c şıkkında yer alan öneri ile ilgili hiçbir önyargıya mahal vermeyecek şekilde, farklı dinler ve fırkalar tarafından dini diyaloğun kutsallığı her şekilde güvence altına alınmalı ve barış tehlikeye girer endişesi ile dinler arası görüş alışverişi kınanmamalıdır. Eğer tartışmanın yol ve yöntemi yanlış ise, o zaman diyaloğun kendisi değil, yanlış olan yol ve yöntem kınanmalıdır. Düşüncelerini özgürce ifade etmek, her insanın en temel hakkıdır. En iyi olanın ayakta kalması adına, asla bu ilkeden vazgeçilmemelidir.

e. İhtilaf alanlarını daraltmak ve mutabakat imkânlarını arttırmak üzere bütün dinler tartışmalarını, kendi ve diğer dinlerin temel kaynakları ile sınırlı tutma ilkesini kabul etmelidirler. Kuran-ı Kerim tarafından tüm dinlerin çıkış kaynağının aynı olduğunun ilan edilmesi çok önemli olup, bunda büyük hikmetler gizlidir. Bütün dinler, hem kendi, hem de insanoğlunun çıkarı için Kuran-ı Kerim'in ilan ettiği bu hususun doğruluğunu öğrenmek

üzere, onu ciddiyetle incelemelidirler.
5) İnsanoğlunun ortak çıkarı adına yapılan bütün program ve projelerde işbirliği yapılmalı ve bunlar teşvik edilmelidir. Bu tür projelerde Hıristiyanlar, Müslümanlar, Hindular ve Yahudiler hep birlikte çalışabilirler.
Ancak bu şekilde, geçmişte yaşamış düşünürlerin ve evliyaların insanoğlunun birliği için gördükleri imkânsız rüyalarının gerçekleşmesi umulabilir. Onlar, rüyalarında insanoğlunu, din, ekonomi, siyaset, kısacası her alanda tek bir sancak altında toplamayı hayal etmişlerdi.

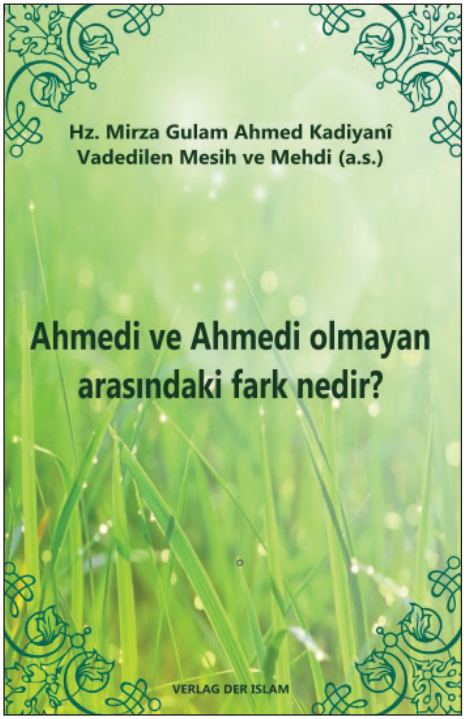

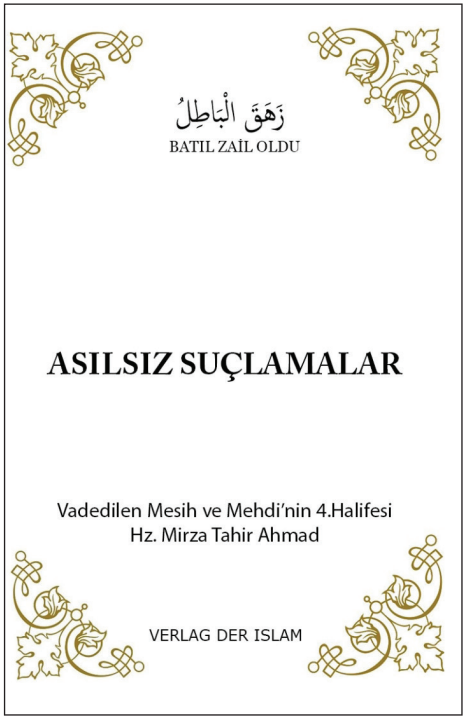

Vadeliden Mesih ve Mehdi'nin 4.Halifesi
Hz. Mirza Tahir Ahmad
Dinin Yeniden Canlanması
ISLAM INTERNATIONAL PUBLICATIONS

Hz. Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed
Allah`ın varlığının 10 delili
VERLAG DER ISLAM

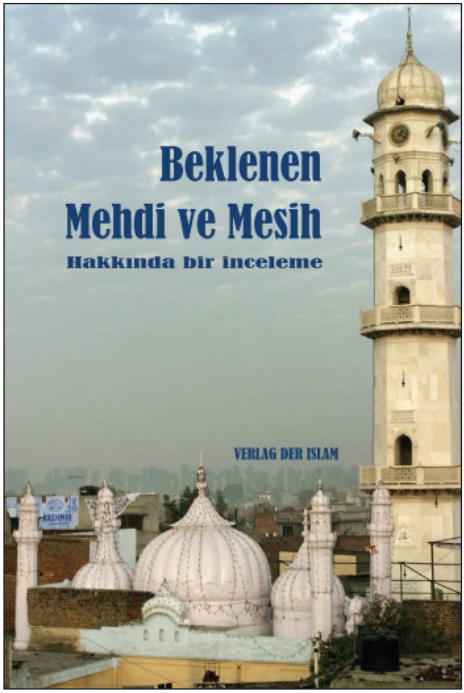
Beklenen Mehdi ve Mesih
Hakkında Bir İnceleme
VERLAG DER ISLAM

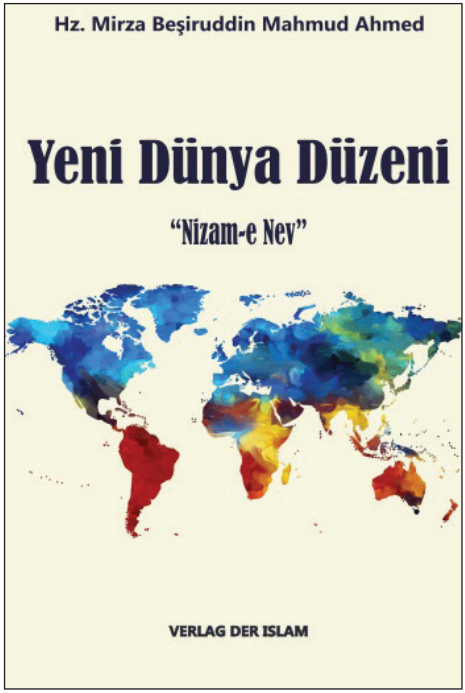
Hz. Mirza Beşiruddin Mahmud Ahmed
Yeni Dünya Düzeni
"Nizam-e Nev"
VERLAG DER ISLAM

İSLAMİYET'İN
SESİ

CUMARTESİ, ALMANYA 20:30,

CANLI YAYIN

24 SAAT BOYUNCA ÜCRETSİZ

İSLAM SORU HATTI

0800-0001325

Müslüman Ahmediye
Cemaati

Daha fazla bilgi
www.ahmediye.org